Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган.

№№ 296—297 (7. 385—7. 386) 1990 йил 27 декабрь, пайшанба

Баҳоси 4 тийин.

МУШТАРИЙЛАР ДИҚҚАТИГА!

Кеча рўзномамиз орқали сиз Ўзбекистон Коммунистик партиясининг «Ўзбекистоннинг сиёсий ва иқтисодий мустақиллиги, маънавий янгиланиш, ижтимоий адолат ва аҳолининг муносиб турмуш шароити учун» Ҳаракат дастури билан танишдингиз. У жумҳурият Коммунистик партияси XXII съездининг яқинда ўз ишини тамомлаган иккинчи босқичида қабул қилинган эди. Ушбу анжуманда айни пайтда яна бир муҳим ҳужжат — Ўзбекистон Коммунистик партиясининг Устави тасдиқланди. Бугун рўзномамизнинг 2-, 3- ва 4-бетларида Ўзбекистон Коммунистик партиясининг Устави эътиборингизга ҳавола этилаётир. Съезд қарорига кўра, у бугундан бошлаб кучга кирган ҳисобланади.

Устав сиз, азиз муштарийларга қулайлик туғдириш мақсадида ички саҳифаларда эълон қилинмоқда.

ЯНГИЧА ВАЗИФАЛАР, ЯНГИЧА ЁНДАШУВЛАР

АВВАЛ ҲАБАР БЕРГАНИМИЗДЕК, 22 ДЕКАБРДА ЧИЛОНЗОР НОҲИЯСИДА ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ШАҲАР ҚЎМИТАСИНИНГ III САЙЁР ПЛЕНУМИ БЎЛИБ ЎТДИ.

Пленум кўпгина қатнашчиларининг фикрича, унинг иши аввалгиларидан, анчагина самарали бўлди. Гап пленумнинг одатдагидек область партия қўмитаси расмий мажлислар залида эмас, балки Чилонзор ноҳия кенгашининг ихчамгина, дилдан мулоқот қилишга мос биносида ўтказилгандагина эмас. Энг аввало, пленумнинг давра суҳбати шаклида олиб борилиши илгариги раёсат ва залдагилар ўртасида кўзга ташланмас, аммо доим мавжуд ўзига хос тўсиқни олиб ташлаш имконини берди. Шу боисдан шаҳар партия ташкилоти фаолиятининг энг муҳим масалаларини муҳокама қилиш чоғида коммунистлар ўз фикрларини эркин ифода этишлари учун қулай имконият яратилди.

Шаҳар партия қўмитаси пленумини ўтказишда техника воситаларидан фойдаланиш ҳам янгилик бўлди. Шаҳар партия қўмитаси аъзолари рўйхатга олинаётган пайтда Фрунзе ноҳия партия қўмитаси жамоатчилик-сиёсий маркази томонидан яратилган, ноҳия ўн кунлиги, маҳалла ҳамда квартал қўмиталари фаоллари биринчи қурултойи тасвирлари туширилган видеофильмни, танаффус пайтида эса Чилонзор ноҳияси ижтимоий муаммолари тўғрисидаги видеофильмни томоша қилиш имкониятига эга бўлдилар. Бунда «Юз марта эшитгандан бир марта кўрган яхши» нақлига амал қилиб, маърузa ва музокараларда айтилган фикрлар ўзига хос тасвирий ифода билан мустаҳкамланди. Бу фильмлар, шунингдек, жойлардаги партия ташкилотлари иш тажрибасини оммалаштиришга ҳам хизмат қилди.

Лекин янада муҳими пленумда одатдаги маърузанинг бўлмаганлигидир. Шаҳар партия қўмитасининг, шаҳар партия ташкилоти назорат-тафтиш комиссиясининг аъзолари, пленумга таклиф этилган партия ва совет ходимлари, маҳалла ва квартал қўмиталарининг раҳбарлари ва фаоллари бевосита «Ўзбекистон Коммунистик партияси XXII съезди иккинчи босқичи якунлари ҳамда Ўзбекистон Компартияси Ҳаракат дастурини амалга ошириш юзасидан шаҳар партия ташкилотининг вазифалари» ва «Ҳудудий партия ташкилотларининг КПСС XXVIII съезди ва Ўзбекистон Компартияси XXII съезди қарорлари асосида шаҳардаги сиёсий, иқтисодий ва маънавий ҳаётни янгилашдаги асосий вазифалари тўғрисида»ги қарорлари лойиҳаларини муҳокама қилишга киришдилар.

Пленумда шаҳар партия қўмитаси ишида эса энг асосийси муҳокама этилаётган масалалар юзасидан ҳаракат дастурини ишлаб чиқиш эканлиги таъкидланди. Қарорлар лойиҳаларида худди ана шу дастур баён этилган. Шундай экан асосий эътибор бу лойиҳаларни тўлдиришга қаратилиши лозим. Пленум қатнашчиларининг кўпчилиги бу ҳужжатларни тайёрлашда иштирок этдилар, шунинг учун улар бу ерга тайёр таклифлари билан келган эдилар.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси XXII съезди иккинчи босқичи якунлари таҳлил қилинар экан, унда қабул қилинган қарорлар биргина жумҳурият партия ташкилоти фаолияти учунгина эмас, балки жумҳурият бутун ҳаёти учун ҳам муҳимлиги таъкидланди. Мураккаб ижтимоий-сиёсий вазиятда бўлиб ўтган съезднинг биринчи босқичида Ўзбекистон Компартияси янада жипслаштирилди, унинг фаолияти жонланди, жумҳуриятдаги вазият барқарорлаштирилди. Иккинчи босқичда эса ғоят муҳим қарор ва ҳужжатлар — Ўзбекистон Компартиясининг Ҳаракат дастури ва Устави қабул қилинди. Бунинг натижасида Ўзбекистон Компартияси мустақил жумҳуриятнинг ҳукмрон партияси сифатида узил-кесил шаклланди.

Ҳозирги қийин ўтиш даврида жумҳурият партия ташкилоти Ҳаракат дастурини жадаллик билан амалга ошириш алоҳида аҳамият касб этади. Маълумки, у Ўзбекистон Компартияси сайловолди дастурининг узвий давоми бўлиб, барча бўғинлардаги партия ташкилотлари ва халқ депутатлари Кенгашларининг биргаликда иш олиб боришларини кўзда тутади.

Тошкентда қарор топган ижтимоий-сиёсий, иқтисодий ҳаётни, пойтахт хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда шаҳар партия ташкилоти ҳар бир бўғинида ҳам худди ана шундай дастур ишлаб чиқилиши лозим. Бунда шаҳар партия қўмитаси фаол иштирок этиши ва мувофиқлаштирувчилик вазифасини бажариши керак. Умуман олганда ўтказилаётган пленумнинг асосий мақсади ҳам шундан иборатдир.

Пленумда ушбу масалалар билан бир қаторда ҳудудий партия ташкилотларини тузиш ва улар фаолиятининг асосий принципларини муҳокама этиш ҳам таклиф қилинмоқда. Сир эмаски, шаҳар ва ноҳия партия қўмиталари партия ташкилотлари бутун диққатни ишлаб чиқаришга, меҳнат жамоаларидаги фаолиятига қаратиб, коммунистлар турар жойларида улар билан ишлашга камроқ вақт ажратардилар. Бу йўналишдаги камчиликлар халқ депутатлари сайловларида ўз аксини топди. Коммунист номзодлар партия ташкилотлари, корхоналар, ташкилотлар, муассасалар томонидан қўллаб-қувватланишларига қарамасдан, турар-жойларда сайловчилар билан ўтказилган учрашувларда ўз рақибларига нисбатан қатор қўшимча қийинчиликларга дуч келдилар. Шаҳар партия қўмитаси ушбу масаланинг муҳимлигини ҳисобга олиб қўшимча қарор лойиҳасини тайёрлади. Лекин уни «идора иш услуби»нинг меваси, деб ҳисобламаслик лозим. Қарор лойиҳаси устида шаҳар партия қўмитасининг комиссиялари, мутахассислар, олимлар, жамоатчилик, маҳалла ва квартал қўмиталарининг вакиллари ишладилар.

Пленум қарорлари лойиҳаси муҳокамасини Киров ноҳия партия қўмитасининг биринчи котиби **Р. А. Калонов** бошлаб берди. У ноҳияда Ўзбекистон Компартияси XXII съездининг якунлари қандай таҳлил қилинаётганлиги хусусида гапириб берди. Шуниси диққатга сазоворки, жумҳурият партия ташкилоти Ҳаракат дастурини муҳокама қилишда коммунистлар билан бир қаторда партиясизлар ҳам иштирок этмоқдалар. Бу муҳокамалар маҳалла ва квартал қўмиталарида ҳам бўлиб ўтяпти. Ўзбекистон раҳбарияти томонидан аҳоли турли қатламлари турмуш фаровонлигини оширишга қаратилган тадбирлар аниқ белгилаб олинганлиги, бу тадбирлар халқ томонидан қўллаб-қувватланаётганлиги партия қўмиталарининг тартибсиз чекинишини тўхтатиш имконини берди. Шу билан бир қаторда нотиқ бу соҳада Марказий Қўмита, шаҳар партия қўмитаси аниқ тавсиялар ишлаб чиқмаганликларини, партия қўмиталарининг таркиби пухта ўйланмаганлигини ҳам таъкидлаб ўтди. Хусусан, ноҳия партия қўмиталари ходимларининг кескин қисқартирилиши ҳар бир ходим зиммасига тўғри келаётган иш ҳажмини жуда ошириб юборди. Ҳолбуки, ҳали ҳам аҳоли райкомга биргина соф партиявий масалалар билангина эмас, ўз турмуш ташвишлари билан ҳам мурожаат этмоқда. Тўғри, райком эндиликда уйларни таъмирлаш, телефон тушириш, ободонлаштириш ва ҳоказо ишлар билан шуғулланмаслиги, бунинг учун ижроқўм, ЖЭКка мурожаат қилиш лозимлиги тўғрисида одамларга айтиши мумкин. Аммо кўпчилик учун райком чинакам ёрдам олишга умид қиладиган сўнгги ташкилотдир. Агар Коммунистик партия авангард партия ролига даъвогарлик қилар экан, у аҳолини тўлқинлантираётган масалаларни ҳал қилишдан ўзини олиб қоча олмайди.

Р. А. Калонов шаҳар партия қўмитасига амалий конференция ўтказишни таклиф қилди. Унда қайта қуриш даврида партия қўмиталарида тўпланган тажрибани муҳокама қилиш мақсадга мувофиқ бўлар эди. У шунингдек, кинотеатр ва видеосалонлар фаолиятига холисона баҳо бериш зарурлигини таъкидлади. Чунки уларда тобора кўпроқ зўравонлик, жоҳиллик, маънавий бузуқлик тарғиб қилинаётган фильмлар намойиш эттирилмоқда. Бу томошабинлар, айниқса ёшлар тарбиясига салбий таъсир кўрсатяпти. Шаҳар партия қўмитаси ва шаҳар Кенгаши бу масалада ҳам шаҳарнинг ҳақиқий хўжайинлари эканликларини кўрсатишлари зарур.

Низомий номидаги муаллимлик олий илмгоҳининг илмий ишлар бўйича проректори **М. Х. Тўхтахўжаева** олий ўқув юрти партия ташкилоти йиғилишида ишлаб чиқилган таклифларни ташкилот коммунистлари номидан баён қилди. Олий илмгоҳ ходимлари Ўзбекистон Компартияси съезди қарорларини, Ҳаракат дастурини маъқуллар эканлар, олий мактаб системасига кўпроқ эътибор бериш зарурлигига эътиборни қаратдилар. У инқилобий қайта қуришни талаб этади. Жумладан, муаллимлик олий ўқув юртлари мактабгача тарбия куллиётлари базасида мактабгача тарбия мутахассислари тайёрлайдиган махсус институт очиш масаласини кўриб чиқиш керак. Ана шундай мутахассисларнинг жуда етишмаслиги болалар боғчалари ва қуйи синфларда тарбияланаётган миллионлаб болалар тарбиясига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Жумҳурият саноат корхоналари учун миллий кадрлар тайёрлаш масаласи кескин турган бугунги кунда машғулотларни давлат тилида олиб борадиган олий ўқув юртлари ва техникумлари муаллимларини тайёрлаш ҳам талаб этилади. Бунинг учун индустриал-муаллимлик олий ўқув юрти ташкил этиш зарурати пишиб етилди. Муаллимлик олий ўқув юртларининг тегишли куллиётлари бугунги кунда ушбу муҳим масаланинг уддасидан чиқа олмаяптилар.

Нотиқ жумҳурият Педагогика фанлари академияси ёки ССЖИ Педагогика фанлари академиясининг филиалини ташкил этиш тўғрисида ҳам ўйлаб кўриш фойдадан ҳоли бўлмаслигини айтди. Ўзбекистонда халқ таълими, олий мактабнинг мустаҳкам илмий асосга таяниб иш кўриши бу заруратни кун тартибига қўймоқда.

М. Х. Тўхтахўжаева олдинги нотиқнинг зўравонлик ва бузуқликни тарғиб этувчи «асар»лардан ёшларни эҳтиёт қилиш кераклиги тўғрисидаги таклифини қўллаб-қувватлади. Айни пайтда у аҳоли маданий савиясини ошириш ишларини кучайтириш, бунинг учун кадрлар тайёрлаш, нафосат, Ўзбекистон тарихи курсларидан самарали фойдаланиш, янги ўқув ва методик кўргазмалар яратиш даркорлигини уқдирди.

Дўмбробод маҳалла қўмитасининг раиси **У. Абдуллаев** Компартиянинг омма ўртасидаги нуфузини ошириш учун ҳудудий партия ташкилотларини тузиш аҳамиятига таъриф берди. Ҳозир Дўмбробод маҳалласида 14 минг киши истиқомат қилади. Партия ташкилоти ҳисобида асосан фахрийлардан иборат 70 нафар коммунист туради. Улар бой ҳаётий тажрибага эга, илгари меҳнат жамоаларида партиявий иш билан шуғулланган кишилардир. Бугун ушбу коммунистлар маҳалла қўмитаси фаолиятида турли тадбирларни ўтказишда иштирок этмоқдалар, аҳоли ўртасида катта обрў-эътибор қозонганлар. Фахрий коммунистлар тарбиявий ишларни олиб боришда ҳам муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Масалан, маҳаллада 14 миллат вакиллари аҳил яшаяпти. Бу ерда миллатлараро низо йўқ. Бу маҳалла партия ташкилотининг хизмати ҳамдир. Ташкилот ушбу ҳудуддан сайланган коммунист депутатларни ҳам ишга тортаяпти. Келгусида уларнинг ҳисоботларини тинглаш кўзда тутилган. Ўрни келганда шуни айтиш кераккн, коммунист депутатларни улар сайланган округлардаги ҳудудий партия ташкилотларида ҳисобга қўйиш мақсадга мувофиқдир. Бу уларнинг сайловчилар олдидаги масъулиятини оширишга хизмат қилган бўларди, айни пайтда партия ташкилотлари нуфузини ҳам оширарди.

— Агар партия ва совет органлари соғлиқни сақлаш муаммолари билан амалий шуғулланмасалар бизнинг ўзимиз бу масалаларни ҳеч қачон ҳал эта олмаймиз, — деди 10-поликлиниканинг бош врачи **Г. В. Салабаева.**

Унинг фикрича, фақат ислоҳотлар билан соғлиқни сақлашни инқироздан олиб чиқиб бўлмайди. Бунинг учун кишилар саломатлигини сақлашга ёндошишни тубдан ўзгартириш зарур. Жумладан, тиббий хизмат кўрсатишнинг турли шаклларини — давлат, муниципал, суғурта, ширкат, шахсий тиббий ёрдам кўрсатишларини рағбатлантириш лозим. Шундагина соғлом рақобат пайдо бўлади. Одамлар ва бутун-бутун жамоалар тиббий хизмат кўрсатиш тўғрисида муайян, албатта энг яхши, мутахассислар билан шартнома тузиш имкониятига эга бўладилар. Бу тиббий хизмат кўрсатиш сифатини оширибгина қолмасдан, шифокорларнинг ўз ишлари натижалари учун масъулиятини кучайтиради.

Соғлиқни сақлашнинг кўпгина муаммолари ўртасида Г. В. Салабаева аҳолини умумий диспансеризациядан ўтказишни ташкил этишга ёндошишни қайта кўриб чиқишга алоҳида эътиборни қаратди. Бугунги кунда у шу ҳолда ўз олдига қўйилган вазифани оқлай олмаяпти. Ҳолбуки, диспансеризациясиз кишиларнинг саломатлиги, демак уларнинг меҳнат қобилияти, кайфияти ва ҳоказолар тўғрисида гапириш мушкул.

Ўзбекистон ССЖ халқ рассоми **Н. М. Қўзибоев** оддий ҳаётий мисоллар орқали одамларнинг бугунги кунига хос маданий савиясини кўрсатиб берди. Ҳолбуки, санъат билан чинакамига қизиқадиган, ўз маданиятини мунтазам ошириб борадиган одам жиноятга қўл уриш у ёқда турсин, қўполликка ҳам қодир бўлмайди.

Афсуски, партия органлари ва шаҳар маъмурлари бу масалага етарлича эътибор бермайдиган бўлиб қолдилар. Тошкентда зудлик билан ҳал этилиши керак бўлган муаммолар жуда кўп. Лекин шаҳар партия қўмитаси, Маданият вазирлиги жумладан ижодий уюшмалар пароканда ҳолига келаётганлигини кузатиб туришлари билан келишиб бўлмайди. Ҳозир санъат бўйича саводсизликни тугатадиган курслар очаверса ҳам бўладиган бўлиб қолди.

Жумҳурият Санъат академияси ҳам кўп нарса қилиши мумкин эди. Бошқа жумҳуриятлардан фарқли ўлароқ Ўзбекистон санъат олий ўқув юрти йўқ. Агар санъатга зарур даражада аҳамият берилмас экан, бусиз аҳоли маданий савиясини оширишга, халқ анъаналарини, маънавиятини тиклашга умид қилиб бўлмайди. Бусиз эса жумҳуриятни иқтисодий, ижтимоий ривожлантиришда муваффақиятга эришишни тасаввур этиш қийин.

(Давоми 4-бетда).

ССЖИ халқ депутатларининг тўртинчи Съездида. ЎзТАГ телесурати.

ССЖИ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИНИНГ ТЎРТИНЧИ СЪЕЗДИДА

Кеча Съезднинг эрталабки мажлисида ССЖИ Президенти М. С. Горбачев қисқа нутқ сўзлади. У 25 декабрда жумҳурият раҳбарларининг ва мамлакат раҳбарларининг кенгаши бўлиб ўтганлигини айтди. Унда 1991 йил учун иқтисодий шартномалар тузиш тўғрисидаги масала муҳокама этилди. Умумиттифоқ фондига, шунингдек жумҳуриятлараро маҳсулот ва моллар етказиб бериш масаласи асосан келишиб олинди. Бунда шартнома мажбуриятига амал қилишнинг муҳимлиги алоҳида таъкидланди.

Президент 25 декабрь кечаси мамлакат Вазирлар Кенгашининг Раиси Н. И. Рижковда инфаркт бўлганлиги ва у касалхонада эканлиги тўғрисида Съездни хабардор қилди. Ҳозирги вақтда Николай Ивановичнинг ҳаёти учун хавф йўқ. Съезд Н. И. Рижковга тезроқ соғайиб кетиш истаги билдирилган телеграмма йўллади.

Депутатлар «Давлат бошқаруви системасини такомиллаштириш муносабати билан ССЖИ Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонунни қабул қилдилар.

Шундан кейин ССЖИ Олий Кенгаши таркибини янгилаш (алмаштириш) тўғрисидаги масала муҳокамаси бошланди. Бу ҳақда ССЖИ Олий Кенгаши Иттифоқ Кенгашининг раиси И. Д. Лаптев маъруза қилди. У 183 халқ депутати ССЖИ Олий Кенгашидан ўзларини чиқариш тўғрисида ариза берганликларини айтди. Умуман эса мамлакат Олий Кенгашида бўшаётган 201 ўринга 209 номзод таклиф этилаяпти.

Кечки мажлисда ССЖИ вице-президентини сайлаш масаласи муҳокамага қўйилди. Мамлакат янги Асосий Қонунига мувофиқ таъсис этилган бу лавозимга М. С. Горбачев ҳозир КПСС Марказий Қўмитаси котиби бўлиб ишлаётган Г. И. Янаев номзодини таклиф қилди.

Бугун Съездда вице-президентни ҳамда Олий Кенгашга янги аъзоларни сайлаш ўтказилади.

ОЛДИНГДАН ОҚҚАН СУВНИНГ ҚАДРИ ЙЎҚ

МОСКВА, 25 декабрь. ЎзТАГ махсус мухбири А. Барановдан:

Мамлакат халқ депутатларининг тўртинчи съезди ниҳоясига етай деб қолганга ўхшайди. Лекин қизғин мунозаралар давом этаяпти.

Ўзбекистондан борган депутатлар ҳам муҳокамадан четда қолмасликка, ўз сайловчиларининг наказлари ва истакларини билдиришга уринишаяпти.

— Бу съездимизни тақдирга дахлдор, деб бежиз айтишмаяпти, — деди биз билан суҳбатда Тошкент Давлат дорилфунунининг ректори, ССЖИ Фанлар Академиясининг мухбир аъзоси, мамлакат Олий Кенгаши халқаро ишлар қўмитасининг ҳамда депутатлик одоби масалалари комиссиясининг аъзоси Э. Ю. Юсупов. — Шунга қарамай, бу ерда юз бераётган воқеалардан қаноат ҳосил қилмаётганлигимни айтмай иложим йўқ.

Ўзимнинг қониқмаётганлигимни съезд минбаридан туриб айтишни жуда хоҳлагандим, сўзга чиқиш учун уч марта рўйхатга ёзилдим. Лекин ҳар гал нима учундир, албатта, депутат Собчак ёки депутат Алкснис ёҳуд ўша эпчил гуруҳдан яна кимдир мендан олдин сўзга чиқишга улгурарди. Улар сўзамолликни ўрнига қўйишади, лекин асосан биз эшитишни истаган нарсалар тўғрисида гапиришмайди.

Хусусан, назаримда, жумҳуриятлар мустақиллигини реал таъминлаш, ҳокимият тузилиши ўзгартирилган шароитда марказ билан федерация субъектлари ўртасидаги ўзаро муносабатларнинг қандай тусда бўлиши каби масалалар ноаниқ бўлиб қолди. Президент Фармонлари ва давлат ҳужжатлари мамлакатда амал қилмаётгани, иттифоқдош жумҳуриятлар ўртасида тезроқ иқтисодий битимлар тузиш зарурлиги тўғрисида кўп гапирилди, бироқ уларни амалга ошириш воситаларининг пухта системаси бўлмаса, уларнинг бажарилиши назорат қилинмаса, буларнинг ҳаммаси яна яхши ниятлигича қолаверади.

Бу ердаги маҳмадоналарни, афтидан, бутунлай бошқа нарсалар ташвишлантирмоқда — бузғунчи кучлар ҳокимият тепасига чиқишга уриниб, ҳеч нарсадан тап тортишмаяпти. Бу курашда ҳар қандай воситадан фойдаланилмоқда. Энг яхши, синалган ходимларни таъқиб этиш, таҳқирлаш, номини булғаш бундан мустасно эмас. Бу усуллардан наф чиқмаяпти, деб бўлмайди, Истеъфога чиқишга қарор қилган Э. А. Шеварднадзенинг асаби дош беролмагани ҳам шундан далолатдир.

Энди эса дуч келган усул билан Н. И. Рижковни «эзишмоқда». Унинг бошига туҳмату бўҳтонларни ёғдиришаяпти, қайта қуришдаги деярли барча муваффақиятсизликлар учун уни айблашаяпти, консерватор ва реакционер деб ҳақорат қилишаяпти. У эса ҳалол инсон, самимий ва принципиал сиёсатчидир. Унда камчиликлар ҳам бор, албатта.

Шу зайлда биз синалган ходимларни, энг яхши одамларни йўқотаяпмиз, инсонпарварликнинг, эзгуликнинг ҳамда халқлар бирлиги ва қардошлигининг буюк мақсадларидан маҳрум бўлаяпмиз...

МАТЛУБА Ҳамидхўжаеванинг номини «Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмаси ишчи ва хизматчилари ҳурмат билан тилга олишади. Чунки, у ўзига топширилган барча ишларни тез ва сифатли адо этади.

И. Шербек сурати.

«ЧКАЛОВ» БЕКАТИ ҚАЧОН ОЧИЛАДИ?

«Чкалов» бекатининг экологик муаммоларини ўрганаётган шаҳар комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисда шу нарса таъкидландики, «Чкалов» — «Тошкент» бекатларида поездлар қатнови бу ерда қатор ишлар амалга оширилгандан кейингина йўлга қўйилиши мумкин. Ҳозир ер ости сувларини пасайтириш мақсадида қурилган иншоотларни ишга тушириш ниҳоясига етмоқда. Бешта тик йўналишдаги қудуқларни бурғулаш ва жиҳозлаш ишлари ҳам амалга оширилмоқда.

Шу ишлар ниҳоясига етказилгандан сўнг «Чкалов», «Ташсельмаш» ва «Тошкент» бекатларида машинистлар ҳамда йўловчиларнинг соғлиғига заҳарли моддаларнинг таъсир қилиши текширилади.

Ижобий хулоса чиқарилсагина, бу жойлардан ўтадиган поездлар қатнови йўлга қўйилади. Бу тадбирларни поёнига етказиш. Янги йилнинг январь ойи охирига режалаштирилмоқда.

Ҳозирги вақтда шаҳар санитария-эпидемиология станцияси ходимлари томонидан бу бекатлар атрофида атроф-муҳитнинг кузатилиши давом этмоқда. Шу жойларнинг 15 нуқтасида ҳафтасига икки марта сув ва ҳавонинг таркиби текширилмоқда. «Чкалов» метро бекати атрофидаги ер ости йўллари ҳам назорат остига олинган. Айни пайтда бу йўлларда ҳаёт учун хавф туғдирадиган заҳарли моддалар нормадагидан четга чиққани йўқ.

О. МАҲМУДОВ.

ТО Бугунги кун нафаси

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА

⊙ Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси ижтимоий ривожланиш, фан ва маданият масалалари комплексининг 25 декабрда Тошкентда бўлиб ўтган мажлисида Андижон вилояти мисолида қишлоқ хўжалигида банд бўлган хотин-қизларнинг аҳволи ва уни яхшилаш тадбирлари тўғрисидаги масала муҳокама қилинди.

⊙ Самарқанд очиқ иқтисодий зона деб эълон қилинди. Шаҳар Кенгаши ана шундай қарор қабул қилди.

МАМЛАКАТИМИЗДА

⊙ ССЖИ «Главкосмос» бошлиғи А. Дунаев «Салют — 7» орбитал комплекси бошқарилмайдиган ҳолда ер томон ҳаракат қила бошлаганлигини маълум қилди. Унинг ҳисоб-китобларига кўра комплекс 1991 йилнинг январь — февраль ойларида атмосферанинг зич қатламларига кириб ёниб кетиши керак.

⊙ 1991 йил 1 январдан бошлаб Вильнюсда автобус паттаси 16 тийин, Каунасда 8 тийин турадиган бўлди. Вильнюс шаҳар Кенгаши хусусий таксиларда ҳар километр йўл босганлик учун кундузи энг кўпи билан 40 тийин, кечаси — 60 тийин тўлаш миқдорини белгилади. Бунга риоя этмаган хусусий таксичиларга 100 сўмдан 500 сўмгача жарима солинади. Кира ҳақи автомобиллар, эҳтиёт қисмлар ва ёқилғи нархи ошиши муносабати билан қайта кўриб чиқилиши мумкин.

ХОРИЖДА

⊙ Руминиянинг собиқ қироли Михайнинг Ватанига қайтиб келишга иккинчи уриниши ҳам самарасиз бўлди. Румыния ички ишлар вазирлиги уни давлат чегарасини ўтиш тўғрисидаги амалдаги қонунни бузишда айблаб, хусусий самолётда Бухарестга келган собиқ қирол ва унинг оиласини Швейцарияга қайтариб юборди.

⊙ Франциянинг Лион шаҳрида шахмат бўйича жаҳон биринчилиги учун ўтказилаётган 22-партияда дуранг натижа қайд этилгандан сўнг умумий ҳисоб 12:10 бўлди. Шундай қилиб, Гарри Каспаров шахмат тожи эгаси унвонини сақлаб қолди.

ТО Бугунги кун нафаси

1

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ УСТАВИ

2

Ўзбекистон Коммунистик партияси жумҳуриятнинг барча коммунистларини ихтиёрий равишда бирлаштирувчи мустақил сиёсий ташкилотдир. У социалистик йўлни танлаган коммунистик истиқболли партия сифатида ўзининг дастурий мақсадларини белгилар экан, инсон ҳуқуқларини, ижтимоий адолатни, маънавий янгиланишни, жумҳуриятда яшовчи барча миллатлар ва элатлар учун муносиб турмуш шароитини, уларнинг байналмилал ҳамдўстлигини Ўзбекистон ССЖнинг сиёсий ва иқтисодий мустақилликка эришиши асосида таъминлаш заруратидан келиб чиқади. Ўз ҳаракат дастури ва тактикасини ишлаб чиқишда, социализм назарияси ва практикасини ижодий қайта идрок этишда ақидапарастларча талқиндан ҳалос бўлган марксизм-ленинизм ғояларига асосланган сиёсий йўлни белгилаш ва ўтказишда, уларни илғор жаҳон ижтимоий тафаккури ютуқлари асосида ривожлантиришда у мустақилдир.

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг фаолиятида биронта синф, ижтимоий гуруҳ ёки миллат вакилларига ҳеч қандай имтиёз берилмайди. У миллати ва диний эътиқодидан қатъи назар жумҳурият меҳнаткашларининг манфаатларини ҳимоя қилади. Жумҳурият Коммунистик партияси жамиятнинг барча тараққийпарвар кучлари билан ҳамжиҳат ҳаракат қилишга, умуминсоний қадриятларни эъзозлайдиган, меҳнаткашларнинг манфаатларини ифодалайдиган ижтимоий-сиёсий ташкилотлар билан ҳамкорликда ишлашга тайёрдир.

Ўзбекистон Коммунистик партияси жамиятни жипслаштиришга, халқлар ўртасидаги муносабатларда байналмилаллик принципларини қарор топтиришга ҳаракат қилади. Ўзбек халқининг, жумҳуриятда яшовчи барча халқларнинг миллий анъаналари ва урф-одатларини ҳурмат қилишга чақиради. Ирқчилик, миллатчилик ва шовинизмни, миллатлараро ва ижтимоий можароларнинг авж олдирилишини қатъиян рад этади.

Ўзбекистон Коммунистик партияси дастурий мақсадлар ва Устав қоидаларининг муштараклиги асосида КПСС таркибига киради. У Ўзбекистон ССЖ Конституцияси, совет қонунлари доирасида ҳаракат қилади ва жумҳуриятда давлат қурилиши, унинг ижтимоий-иқтисодий ва маънавий тараққиёти юзасидан олға сурган дастурлари, уларни рўёбга чиқариш борасидаги амалий ҳаракатлари учун тўла сиёсий масъулиятни ўз зиммасига олади.

I. Ўзбекистон Коммунистик партияси ва КПСС

1. Ўзбекистон Коммунистик партияси КПССнинг стратегик дастурий мақсадлари ва Уставидаги асосий қоидаларни амалга ошириш йўлларини белгилашда мустақилдир. У ўзининг дастурий ҳужжатлари ва Уставини ишлаб чиқади, шулар асосида сиёсий, мафкуравий, ташкилий, кадрлар, ноширлик, молия-хўжалик ва бошқа масалаларни ҳал қилади, бошқа, шу жумладан чет эл партиялари ва ижтимоий ҳаракатлари билан бевосита алоқа боғлайди.

У бошқа иттифоқдош жумҳуриятлар Коммунистик партиялари билан ғоявий муштараклик, тенг ҳуқуқлилик, амалий ҳамкорлик, партиявий ўртоқлик ва бирдамлик асосида муносабат ўрнатади.

2. Ўзбекистон Коммунистик партияси КПССнинг марказий органларига ўз вакилларини тавсия қилади, шунингдек зарурат туғилган тақдирда уларни шу органлардан чақириб олади. Мазкур масалалар бўйича қарорлар жумҳурият Компартиясининг съездида, съездлар орасидаги даврда эса жумҳурият партия конференциясида ёки Марказий Комитет пленумида қабул қилинади.

3. Ўзбекистон Коммунистик партиясидан КПСС Марказий Комитети, унинг Сиёсий бюроси ва Котибияти, КПСС Марказий Назорат комиссиясига сайланган аъзолар унинг шу органлардаги мухтор вакиллари ҳисобланади. КПСС турмуши ва фаолиятига оид энг муҳим масалалар муҳокама қилинганда, улар ўз нуқтаи-назарларини жумҳурият меҳнаткашлари манфаатларига, жумҳурият Компартиясининг съездлари, жумҳурият партия конференциялари ва Марказий Комитет пленумларининг сиёсий йўл-йўриқларига мувофиқ равишда белгилайдилар.

4. КПСС Марказий Комитети Ўзбекистон Коммунистик партиясининг мустақиллигини камситадиган ёки жумҳурият манфаатларига зид қарорлар қабул қилган ҳолларда, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми бу қарорни ижро учун қабул қилмай низоли масалаларни КПСС Марказий Комитетининг пленуми ёки КПСС Марказий Комитети ва Марказий Назорат комиссиясининг қўшма пленумида кўриб чиқишни талаб қилади.

5. КПССнинг навбатдан ташқари (фавқулодда) съездини чақиришга зарурат туғилса, бу масала юзасидан қарорни Ўзбекистон Коммунистик партиясининг съезди ёки умумжумҳурият конференцияси қабул қилади.

6. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг КПСС таркибида қолиш-қолмаслиги тўғрисидаги масалани кўриб чиқиш зарурияти туғилса, бу масалани жумҳурият коммунистларининг референдуми ўтказилгандан кейин Коммунистик партиянинг съезди ҳал қилади.

II. Ўзбекистон Коммунистик партиясига аъзолик

7. Ўзбекистон ССЖнинг 18 ёшга тўлган, партиянинг дастурий ҳужжатларини тан оладиган ва Ўзбекистон Коммунистик партияси Уставини бажарадиган, унинг бошланғич ташкилотларидан бирида ишлайдиган ва партияни мунтазам равишда моддий маблағ билан қўллаб-қувватлаб турадиган фуқароси Ўзбекистон Коммунистик партиясининг аъзоси бўлиши мумкин.

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг аъзоси айни вақтда КПССнинг ҳам аъзоси ҳисобланади ва унинг ягона партия билетига эга бўлади. Жумҳуриятга ишлаш, ўқиш ёки яшаш учун келадиган ҳар бир КПСС аъзоси партия ҳисобига ўтганидан кейин Ўзбекистон Коммунистик партиясининг аъзоси бўлади.

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг аъзоси бошқа сиёсий партияларда бўлиши ва партия ичида фракциячилик фаолияти билан шуғулланиши мумкин эмас.

8. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг барча аъзолари тенг ҳуқуқлидир. Улар:

— партия ички ва ташқи сиёсати, партия ички турмуши масалаларини кўтариб чиқиш ва эркин муҳокама қилиш, шу масалалар юзасидан қарорлар ишлаб чиқишда қатнашиш;

— партия органларига сайлаш ва сайланиш, уларнинг иши ҳақида ахборот олиш;

— ҳар қандай партия органига ва ҳар бир коммунистга баҳо бериш, уларни танқид қилиш;

— ҳар қандай партия идорасига ариза ва таклифлар билан мурожаат этиш ва ундан жавоб олиш;

— ўз таклифи ёки фаолияти ёхуд ахлоқи тўғрисидаги масала партия органида муҳокама қилинаётган пайтда унинг ишида қатнашиш;

— фаолияти Ўзбекистон ССЖ Конституциясига мос келадиган ҳамда партиянинг дастурий мақсадлари ва Устави қоидаларига зид бўлмаган жамоат ташкилотлари ва ҳаракатларининг ишида қатнашиш;

— партия муассасалари ва корхоналарининг хизматидан фойдаланиш ҳуқуқига эгадирлар.

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг аъзолари ўртасидаги муносабатлар партиявий ўртоқлик принциплари асосида бўлади. Унинг ташкилотлари ва комитетларида танқид, қарши айтилган фикрлар учун тазйиқ қилишга, коммунистларни бир-бирига қарама-қарши қўйишга, миллати, касби-кори ва бошқа белгиларига қараб уларнинг Уставдаги ҳуқуқларини чеклашга йўл қўйилмайди.

Ҳар бир коммунистни ҳимоя қилиш партиянинг дастурий мақсадлари ва Устави қоидаларига зид бўлмаган барча ҳолларда партия ташкилотлари ва сайланган органлари ижтимоий ва қонунда рухсат этилган бошқа фаолиятида унга сиёсий ёрдам беради, Конституцияда белгиланган ва бошқа ҳуқуқлари камситилса, унинг нафсонияти ва қадр-қимматини ҳимоя қилади.

3

9. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг аъзоси:

— партиянинг дастури ва Устави қоидаларини билишга, партия интизомига риоя қилишга, партия қарорларини бажаришга;

— Ўзбекистон Коммунистик партиясининг жамиятдаги пешқадамлик мавқеини таъминлаш учун курашишга, унинг сиёсий йўлини амалда турмушга татбиқ этишга, халқнинг демократик ўз-ўзини бошқаришини ривожлантиришда фаол кўмаклашишга;

— ўзининг сиёсий ва маданий савиясини оширишга;

— бошланғич партия ташкилотларидан бирининг ҳисобида туришга, унинг ишида қатнашишга, партияга аъзолик бадалларини мунтазам тўлашга, ўз фаолияти ҳақида ҳисоб бериб туришга;

— халқлар дўстлигини мустаҳкамлашга, жумҳуриятда яшовчи барча миллат ва элатлар вакилларининг миллий анъаналарига, тарихий ва маданий меросига, тилига ҳурмат билан қарашга;

— қонунларга риоя қилишга, шахсий намунаси билан ижтимоий ва маънавий ахлоқ нормаларини қарор топтиришга, меҳнатга виждонан муносабатда бўлишга мажбурдир.

10. Ўзбекистон Коммунистик партияси аъзолигига қабул кирувчининг аризасига биноан партия аъзоларидан икки кишининг кафиллиги билан якка тартибда амалга оширилади. Партияга кирувчи учун, бошланғич партия ташкилотининг ихтиёрига кўра, бир йилгача синов муддати белгиланиши мумкин.

Изоҳ: Ўзбекистон ЛКСМ аъзолари орасидан партияга кирувчилар учун, бошлачғич партия ташкилотининг ихтиёрига кўра, тегишли комсомол ташкилотининг кафиллиги белгиланиши мумкин.

Партия аъзолигига қабул қилиш тўғрисидаги қарор бошланғич партия ташкилотининг йиғилишида қабул қилинади ва мазкур ташкилот ҳисобида турувчи коммунистларнинг ярмидан кўпроғи ёқлаб овоз берган тақдирда ҳақиқий деб ҳисобланади. Соғлиғи ёки ёши туфайли ўз аризасига кўра бу ташкилотдаги мунтазам ишдан озод қилинган ва шу муносабат билан партия йиғилишида қатнашмаётган коммунистлар бундан мустаснодирлар.

Район, шаҳар партия комитетларининг бюроси бошланғич партия ташкилотининг партия аъзолигига қабул қилиш ҳақидаги қарорига қўшилмаслигини далил-исботлар билан асослашга ҳақлидир. Бундай ҳолда қарор қайтадан муҳокамага қўйилади ва партия ташкилоти тасдиқлагандан кейингина кучга киради.

Партиядан ўчирилган ёки ундан ўз ихтиёри билан чиққан шахслар партияга мажбурий синов муддати билан қайтадан қабул қилиниши мумкин, бундай қарорлар эса район, шаҳар, партия комитетлари бюросида тасдиқланиши керак.

Коммунист ўз хоҳишига кўра ва бошланғич ташкилотларнинг розилиги билан хизмат ёки яшаш жойида партия ҳисобида туради. У доимий ҳисобда турадиган партия ташкилотида ишлаш билан бир вақтда, шундай бошланғич ташкилотлардан бирининг ҳаётида қатнашиш ҳуқуқига ҳам эга.

Партияда камида 30 йил фаол ишлаган коммунистга бошланғич партия ташкилотининг қарори билан «КПСС ВЕТЕРАНИ» фахрий унвони берилиши мумкин.

Агар партия аъзоси соғлиғи ёки ёши туфайли партия ҳаётида қатнаша олмаса, бошланғич партия ташкилоти уни партия ҳисобидан чиқармаган ҳолда шахсий аризаси асосида мунтазам ишдан ва аъзолик бадалларини тўлашдан озод қилишга ҳақлидир. Мазкур ҳолларда партия ташкилоти бундай коммунистлар билан доимий алоқада бўлиши, партия турмуши масалаларини муҳокама қилишда уларнинг фикрини эътиборга олиши, ўз қарорларидан уларни хабардор қилиб туриши, зарур ёрдам ва мадад бериши лозим.

11. Партия сафларини ташкилий-сиёсий жиҳатдан мустаҳкамлаш ва партия аъзолари ўз вазифаларини қандай бажараётганликларини назорат қилиш мақсадида бошланғич партия ташкилотларининг ёки юқори партия органларининг қарорига биноан коммунистларни улар белгилаган тартибда аттестациядан ўтказиш мумкин.

Бошланғич партия ташкилотлари ва барча поғонадаги партия органлари партия интизомини ва ижтимоий аҳлоқ нормаларини бузганлиги учун партия аъзоларига нисбатан танбеҳ бериш ёки ҳайфсан эълон қилиш тарзида партиявий тарбия ва таъсир чораларини кўришлари мумкин.

Бошланғич партия ташкилоти Ўзбекистон Коммунистик партиясининг Устави талабларига мос келмайдиган хатти-ҳаракатлари ва хулқ-атвори учун партия аъзосини ўз сафидан чиқариши мумкин. Жиноий жавобгарликка тортилаётган коммунистнинг партиядаги аъзолиги масаласи суднинг айблов ҳукми кучга киргандан кейингина кўриб чиқилади.

Аъзолик бадалларини уч ойдан ортиқ узрли сабабсиз тўламаган партия аъзоси тўғрисидаги масала бошланғич партия ташкилотида кўриб чиқилиши лозим. Агар партия аъзосининг партия билан алоқани узганлиги аниқланса, унинг партия сафларида қолиш-қолмаслиги тўғрисида қарор қабул қилинади. Партияга аъзолик партия аъзосининг партия сафларидан ихтиёрий равишда чиқиш тўғрисидаги аризасига биноан, у бошланғич партия ташкилотида кўриб чиқилгандан кейин тўхтатилади.

Коммунистни партия сафларидан чиқариш тўғрисидаги қарор бошланғич партия ташкилоти йиғилишида қабул қилинади ва мазкур ташкилот ҳисобида турувчи коммунистларнинг ярмидан кўпроғи шу қарорни ёқлаб овоз берган тақдирда ҳақиқий деб ҳисобланади, соғлиғи ёки ёши туфайли ўз аризаси асосида партия ташкилотидаги мунтазам ишдан озод қилинган ва шу муносабат билан партия йиғилишида қатнашаётган коммунистлар бундан мустаснодирлар.

Изоҳ: Шу масалалар юзасидан ваколатли партия йиғилишини ўтказиш имконияти бўлмаган тақдирда, мазкур масалалар тегишли район, шаҳар партия комитетларининг бюросида кўриб чиқилиши лозим.

Партиядан чиқарилган ёки жазо олган шахс олти ой давомида район, шаҳар партия ташкилотлари назорат комиссиясидан тортиб то партия назорат органларигача шикоят аризаси беришга ҳақлидир. Шикоят аризаси тегишли органга тушган кундан бошлаб узоғи билан икки ойда кўриб чиқилади.

III. Партия ички демократияси

12. Ўзбекистон Коммунистик партияси ғоявий муштараклик ва партиявий ўртоқлик, демократик централизм қоидалари асосида яшайди ва ҳаракат қилади. Бу қоидалар:

— умуман жумҳурият Коммунистик партияси, унинг барча поғоналари ва ҳар бир коммунистнинг манфаатлари муштараклигини;

— ўз-ўзини бошқаришни ва партиялилар оммасининг ҳокимиятини;

— партиянинг барча раҳбар, ижроия ва назорат органларини, одатда, муқобиллик асосида яширин овоз бериш йўли билан сайлашни;

— партия органлари ва уларнинг аъзолари уларни сайлаган ташкилотлар олдида ҳисобот беришини;

— ишда ошкоралик, рўй-ростлик ва ҳамжиҳатликни, ҳар бир коммунистнинг ўз фаолияти учун шахсий масъулиятини;

— фикр билдиришда эркинликни, турли қарашлар ва ҳаракат дастурларини таққослашни, ошкора танқид ва ўз-ўзини танқидни;

4

— онгли партиявий интизомни, биргаликда ишлаб чиқилган сиёсатни, кўпчилик томонидан қабул қилинган қарорларни ҳамжиҳатлик билан амалга оширишни;

— партия юқори раҳбар органлари қарорларини бажариш қуйи органлар учун, раҳбар партия органлари қарорларини бажариш ижроия ва назорат органлари учун, бошланғич партия ташкилотлари қарорларини бажариш унинг ҳисобида турган коммунистлар учун мажбурийлигини таъминлайди.

Айрим ташкилотлар, умуман Коммунистик партия доирасида ижтимоий ва партия турмушининг долзарб масалалари юзасидан мунозара ва референдумлар ўтказилиши мумкин. Бу мунозара ва референдумлар Коммунистик партия съездларининг, партия конференцияларининг, партия комитетлари пленумларининг ташаббуси билан, шунингдек тегишли ташкилот аъзоларининг камида учдан бирини бирлаштирувчи партия ташкилотларининг талабига биноан ўтказилади. Ўзбекистон Коммунистик партиясида умумпартия референдумлари, шунингдек, уч ёки ундан ортиқ вилоят партия ташкилотининг талабига биноан ҳам ўтказилади.

13. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг бошланғич ташкилотларидан тортиб барча ташкилотлари КПСС ва жумҳурият Коммунистик партияси сиёсатини ишлаб чиқишда қатнашади. Улар ўзларининг ички турмуш ва фаолиятини белгилашда мустақилдир. Партия ташкилотлари ва уларнинг сайланган органлари партиянинг дастурий мақсадларига зид келмайдиган ва Ўзбекистон Коммунистик партияси Уставида белгиланган ваколатлар доирасида қабул қилган қарорлари юқори органлар томонидан бекор қилиниши мумкин эмас, шахсий ишларга оид қарорлар бундан мустаснодир.

Юқори партия органи қуйи партия ташкилоти қабул қилган қарорга қўшилмаслигини далил-исбот билан изҳор этишга ҳамда мунозарали масалани ҳал қилиш учун бошланғич партия ташкилотларига, бевосита коммунистларга мурожаат этишга, навбатдан ташқари партия йиғилишини, конференциясини чақиришга ёки референдум ўтказишга ҳақлидир. Бундай ҳолларда қарорнинг бажарилиши уни қайта кўриб чиққунга қадар, узоғи билан икки ойгача тўхтатиб турилади.

14. Партия ташкилотлари ва партия органларининг иши ўзбошимчалик ва яккаҳокимликдан холи бўлган ҳамжиҳатлик ва шахсий масъулият асосида олиб борилади.

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг раҳбар органлари умумий йиғилиш, конференция, съезддан иборатдир. Уларда партия ташкилоти аъзоларининг ёки сайланган делегатларнинг ярмидан кўпроғи, ҳисобот ва сайловлар чоғида эса камида учдан икки қисми қатнашган тақдирда улар ваколатли ҳисобланади (соғлиғи ёки ёши туфайли ўз аризасига кўра бу ташкилотдаги мунтазам ишдан озод қилинган ва шу муносабат билан партия йиғилишида қатнашмаётган коммунистлар бундан мустаснодир). Партиянинг раҳбар органлари ижроия органлари (бюро, комитет)ни ва назорат органлари (назорат комиссияси)ни сайлайдилар.

Ижроия органлари тегишли партия ташкилотларининг манфаатларини ифодалайди, уларнинг қарорлари ижросини таъминлайди ва ўзларига ҳисобот берувчи ёки партия структурасининг ўзларига нисбатан қуйи бўғинларининг кундалик фаолиятига съезд, конференция, партия йиғилиши қарори билан берилган ваколатлар доирасида раҳбарлик қилади.

Партия органлари ишнинг асосий йўналишлари бўйича доимий ёки муваққат комиссиялар ва ишчи гуруҳлари тузиши мумкиндир. Шунингдек, улар коммунистларни ва бошқа фуқароларни шу органлар фаолиятига жалб қилишнинг бошқа шаклларидан фойдаланади. Комиссияларнинг таркибига шу органларнинг аъзолари билан бир қаторда маслаҳатчи ёки кенгашчи сифатида тасдиқланадиган бошқа коммунистлар ҳам сайланиши ёхуд вакил қилиб юборилиши мумкин. Ижроия органларидаги комиссия ва ишчи гуруҳларининг фаолиятини партия комитетининг бюроси, назорат органларида назорат комиссиясининг раёсати мувофиқлаштириб туради.

15. Партия ташкилотлари, унинг сайланган органлари ошкора ишлайди, партия қарорларига мувофиқ партия йиғилишлари, конференциялари, съездлари, ижроия ва назорат органларининг мажлислари очиқ ўтказилишини, уларда партия матбуоти вакилларининг қатнашишини, ҳужжатларнинг лойиҳалари, стенограммалар, қабул этилган қарорлар ва бошқа материаллар матбуотда эълон қилинишини таъминлайди. Партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари коммунистларни ва юқори партия идораларини ўз фаолиятидан мунтазам равишда хабардор қилиб туради. Коммунист ўз партия ташкилотининг партия бюроси ёки партия комитети мажлисида қатнашишга ҳақлидир. Партия сайланган органининг аъзолари ўзларига ҳисобот берувчи органларнинг мажлисларида бемалол қатнаша оладилар, шунингдек партия органи ва унинг аппарати ихтиёридаги ҳужжатлардан фойдаланиш ҳуқуқига эгадирлар.

Партия ички турмуши масалаларини муҳокама қилиш чоғида зарур ҳолларда ёпиқ партия йиғилишлари, партиянинг раҳбар, ижроия ва назорат органларининг ёпиқ мажлислари ўтказилиши мумкин.

16. Ўзбекистон Коммунистик партиясида раҳбар, ижроия ва назорат органлари яширин овоз бериш йўли билан сайланади.

Конференциялар ва съездларга делегатлар сайлаш, партия комитетлари ва назорат комиссияларига сайлов ўтказиш тартиби тегишли партия комитети, йиғилиши, конференцияси, съезди томонидан бошланғич, маҳаллий партия ташкилотларининг қарорларини ҳисобга олган ҳолда партиянинг норматив-методик ҳужжатлари асосида белгиланади.

Район, шаҳар, вилоят, Қорақалпоғистон жумҳурияти конференцияларига, Ўзбекистон Коммунистик партиясининг умумжумҳурият конференциясига ва съездига делегатлар, сайланадиган тегишли партия органларининг аъзолари, албатта, бошланғич партия ташкилотлари томонидан номзодлар кўрсатиш йўли билан сайланади.

Партия аъзолари сайлов пайтида чекланмаган миқдорда номзодлар кўрсатиш ва уларни далил-исботлар билан рад этиш, шу жумладан ўз номзодини ҳам кўрсатиш ва рад этиш ҳуқуқига эгадирлар.

Партия комитетлари ва назорат комиссияларининг, уларга ҳисобот берувчи органлар (бюро, котибият, раёсат)нинг таркибини сайлаш пайтида бошланғич партия ташкилотлари ҳам, шунингдек раҳбар, ижроия ва назорат органлари ҳам номзодлар юзасидан таклифлар киритиш ҳуқуқига эгадир. Тушган таклифларнинг ҳаммаси шу органларни ташкил этадиган йиғилишда, конференцияда, съездда, партия комитети (назорат комиссияси) пленумида албатта кўриб чиқилиши лозим.

Овоз бериш учун рўйхатга исталганча номзод киритилади. Йиғилишда, конференцияда, съездда, партия комитетининг, назорат комиссиясининг пленумида овоз беришда қатнашган партия аъзолари овозларининг ярмидан кўпроғини олган номзодлар сайланган деб ҳисобланади.

Партия комитетлари, назорат комиссиялари бевосита қуйи ташкилотлардан вакиллар юбориш йўли билан ҳам сайланиши мумкин, бу ташкилотлар ўз вакилини чақириб олиш ҳуқуқига эгадир. Партия комитетлари ва назорат комиссиялари аъзоларини сайлаш вақтида қуйи партия ташкилотларининг мутаносиб вакиллигини таъминлаш зарурриятига кўра, уларнинг ҳиссалари белгиланиши мумкин.

17. Райком ва ундан юқори поғонадаги сайланадиган партия органларининг аъзолари шу лавозимнинг ўзига узоғи билан кетма-кет икки муддатга сайланиши мумкин. Партия аъзоси Ўзбекистон Коммунистик партиясининг сайланадиган органларидан кўпи билан иккитасига аъзо бўлиши мумкин. Фавқулодда ҳолларда, айрим партия ташкилотларидан вакил бўлиши лозимлиги мақсадга мувофиқлигини ҳисобга олиб, уларнинг аъзоларини айни бир вақтда Ўзбекистон Коммунистик партиясининг сайланадиган учта органига сайлаш мумкин.

Ижроия ва назорат органларининг таркиби уларнинг ваколат муддати тугашидан аввал янгиланиши ёки тўла-тўкис қайтадан сайланиши мумкин. Масала тегишли ташкилот аъзоларининг камида учдан бир қисмини бирлаштирувчи партия ташкилотларининг талабига мувофиқ ёхуд сайланган органнинг айрим ёки барча аъзоларини

ТОШКЕНТ ШАҲАР МАҲАЛЛАЛАР ИШИНИ МУВОФИҚЛАШТИРИШ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ.
Ҳар ойда икки марта чиқади.
«Тошкент оқшоми» нашри.

Маҳалладош

Декабрь, 1990 йил
№ 24 (36).

Янги йил бўсағасида

ИШЛАР, РЕЖАЛАР

Янги йилнинг кириб келишига ҳам саноқли кунлар қолди. Биз кузатаётган 1990 йил пойтахтимиз маҳаллалари, хонадонлари учун қандай бўлди? Келгуси режаларда нималар кўзланмоқда? Мухбиримизнинг Тошкент шаҳар Кенгаши қошидаги маҳалла, уй қўмиталари ва жамоатчилик билан ишлаш доимий комиссиясининг раиси Ш. Т. Темуров билан суҳбати ана шу ҳақда борди.

— Ҳозир маҳаллалар қайта шаклланиб, ўз мавқеига эга бўлиб бораётган бир пайтда бажарилган ишларни сарҳисоб қилиб туриш фойдадан ҳоли эмас, — деди Шукур Темурович. — Бу йил тилга олса арзийдиган воқеалар талайгина бўлди. Аввало қўмиталар анча жонланганини айтиб ўтиш зарур. Маҳалла тақдири, келажаги учун жон куйдирувчи вакилларимиз биринчи марта ноҳия, шаҳар ва жумҳурият халқ депутатлигига сайландилар. Апрель ойида эса маҳалла ва уй қўмиталари билан ишлайдиган доимий комиссия иш бошлади. Эндиликда ҳар бир ноҳияларнинг раҳбарлари жойларда бўлишиб, аҳоли билан муаммолар ҳақида мулоқот уюштиришаяпти. Оила, турмуш ва ободончиликка боғлиқ масалалар ўз вақтида ҳал қилинмоқда.

— Булар яхши албатта. Яқинлашаётган байрам муносабати билан маҳаллаларда тадбирлар уюштирилаяптими?

— Ҳар бир қўмита Янги йилни қандай нишонлаш юзасидан ўз режаларини белгилаб олган. Доимий комиссиямиз томонидан эса Иттифоқ раҳм-шафқат ва саломатлик жамғармасининг жумҳурият ва Тошкент шаҳри бўлимлари оталиғида пойтахт маҳаллалари учун 30 минг сўмлик, жаъми 1,5 минг дона совға-саломлар тайёрланди. Имкониятдан фойдаланиб шуни айтмоқчиманки, 1990 йилнинг ўзида шаҳар раҳм-шафқат жамғармаси 100 минг сўмлик болалар кийим-кечакларини маҳаллалардаги ночор оилаларга тарқатди. Пойтахт ошхоналар тресги бошқармаси эса 200 минг сўмликдан ортиқ асбоб-анжомларни чойхоналар ихтиёрига ўтказди. Акмал Икромов ижроқўмининг ташаббуси ҳам ибратлидир. Байрамларда маҳаллалардаги боқувчиси бўлмаган ва кўп болали оилаларга бепул озиқ-овқат маҳсулотлари тарқатилаяпти. Янги йил учун 300 та совға тайёрлаб қўйилди. Жамоаларда меҳр-шафқат, оқибат ҳаётимизга сингиб бораётганидан кўнглингиз кўтарилади.

— Доимий комиссиянинг келгуси йил режалари билан яқиндан танишиб чиқдик. Агар улар бажарилса маҳаллалардаги ижтимоий масалаларнинг ҳал этилишида муҳим аҳамиятга эга бўлади. Шундай эмасми?

— Тўғри таъкидладингиз. Бизнинг асосий вазифамиз халқимиз турмуш тарзини яхшилашдан иборат. Айниқса «Маҳалла» дастурининг бажарилишига алоҳида эътибор бермоқчимиз. Шу мақсадда келгуси йилнинг январь ойида бўладиган Тошкент шаҳар Кенгашининг навбатдаги сессиясида дастурнинг бажарилиши бўйича шаҳар ижроқўмининг ахборотини тинглашни таклиф этдик. Бундан ташқари ҳар бир ноҳия Кенгаши ҳам 1991 йилга мўлжалланган ишларни режалаштириши ўринлидир. Жамоаларда маҳалла қўмиталари Низомининг бажарилишини назорат қилиб боришимиз яхши натижа беради, деб ўйлайман. Доимий комиссиянинг ноҳияларда ўтказилаётган сайёр йиғилишларидан умидимиз катта. Маҳаллалардаги бундай ошкора мулоқот ўз самарасини бера бошлади. Сўзимни якунлашдан олдин бир муҳим жиҳат ҳақида тўхталмоқчиман. Тошкент шаҳар ижроқўми қошидаги ишчи назорати гуруҳи томонидан Янги йилда аҳоли дастурхонини тўкин қилиш, кўчма дўконлар ташкил этиш масаласи кўриб чиқилди. Байрам арафаси ва келгуси йилнинг биринчи чораги давомида озиқ-овқат маҳсулотлари билан етарли даражада таъминланиши кутилмоқда. Шундай экан ҳар бир хонадонларда тотувлик, яхши кайфият бўлсин.

Кириб келаётган Янги йил билан, маҳалладошлар!

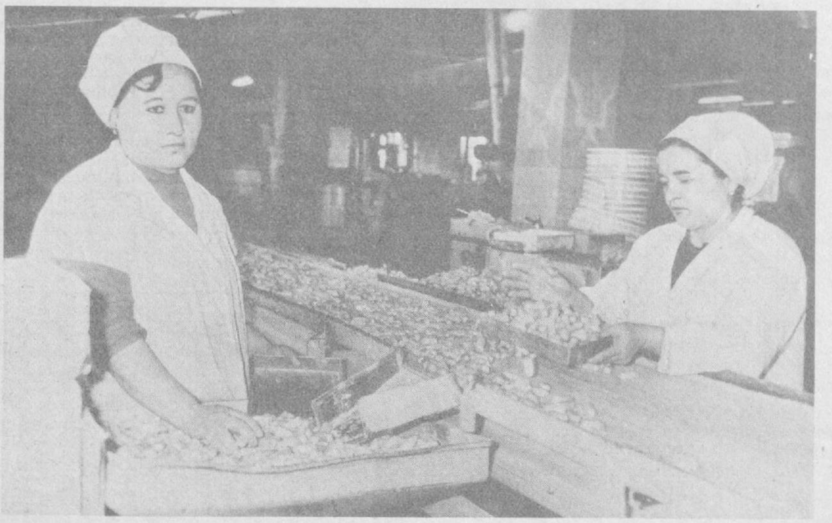

ЯНГИ ЙИЛ кириш оқшомида дастурхонимизни қандай конфетлар безаб туради? Тошкент қандолатчилик фабрикасида бўлган киши бу саволга жавоб топгандек бўлади. Сабаби, корхона жамоаси конфетлар турини кўпайтириш, торт ва бошқа ширинликларнинг сифатли бўлишига ҳаракат қилишаяпти.

СУРАТДА: ишчилардан Ж. Бузрукхонова ва К. Аҳмедовалар карамель конфетларни дастгоҳларга туширишаяпти.

Х. Мирзакаримов сурати.

Чойхонада китобхонлик

Абдулла Авлоний маҳалласида ажойиб тадбир ўтказилди. Жамоа кексаларининг ёшлар билан мулоқоти Юсуф Хос Ҳожибнинг «Қутадғу билиг» асари муҳокамасига бағишланди. Отахонлар навбатма-навбат китобдаги эътиборга лойиқ жойларини мутолаа қилиб, келтирилган ҳикоятларнинг маъносини ҳозирги ҳаётимизга боғлаб гапириб бердилар.

— Китобхонлик чойхонага йиғилганларда катта таассурот қолдирди, — деди маҳалла қўмитасининг раиси Турғун ака Бекмуҳамедов. — Келгусида бундай давра суҳбатларини давом эттирмоқчимиз. Тўғри, биринчи марта ёшлар айтарли кўп келишмади. Ўйлайманки, уларни қизиқтира олсак кутилган натижани беради.

Н. АБДИРИМОВА.

Хушхабарлар

САНЪАТКОРНИ ХОТИРЛАБ

ЎЗБЕК театри саҳнасининг устаси, ССЖИ халқ артисти Аброр Ҳидоятов таваллудининг 90 йиллиги у яшаган А. Икромов ноҳиясидаги Киров (илгариги Дегрез) маҳалласида нишонланди. Маҳалла қўмитаси ташаббуси билан ўтказилган хотира кечасида марҳумнинг қариндош-уруғлари, Ҳамза номидаги ўзбек Академик катта драма театрининг бир гуруҳ актёрлари иштирок этишди. Йиғилганлар маҳаллага санъаткор номини беришга қарор қилишди.

ЖУРНАЛИСТ НОМИДА

КИРОВ ноҳиясидаги «2-Барнаул» кўчаси Абдукарим Набихўжаев номи билан атала бошланди. Бундан барча маҳалла аҳли, қўни-қўшнилар хурсанд бўлдик. Чунки Абдукарим ҳақиқатан ҳам номини абадийлаштиришга арзийдиган инсон эди. Мен унинг отаси Абдуфаттоҳ Набихўжаев билан бир мактабда ўқиганман. Дўстим барчамизга ибрат бўлиб, кўп йиллар давомида журналистлик касбини улуғлади. Ўғил ҳам ота изидан борди. Унинг «Совет Ўзбекистони» рўзномасида эълон қилинган мақолаларини муштарийлар яхши билишса керак. Яқинда маҳалла аҳли ва рўзнома ходимлари томошагоҳга йиғилиб, Абдукарим Набихўжаев хотирасини ёдга олдилар.

Т. АБДУЛЛАЕВ,
82 ёшли меҳнат фахрийси.

НОВЛАР ТОЗАЛАНМОҚДА

Пойтахтдаги «Янги ариқ» маҳалласида келгуси йилнинг баҳорига ҳозирдан тайёргарлик кўрилаяпти. Ноҳия ободонлаштириш бошқармасининг Х. Ҳошимов бошчилигидаги бригада аъзолари сув тармоқларини тозалаб, носоз новларни қайтадан таъмирламоқдалар. Ҳозиргача Киев, Ибн Сино, Тўхтасин Жалилов, Миртемир, Рилеев кўчаларининг икки томонидаги новлар сув келишига тахт қилиб қўйилди. «Маҳалла» дастурида кўзланганидек, бу жойларга мевали дарахтларнинг ниҳоллари ўтқазилади.

К. КОМИЛОВ,
маҳалла қўмитасининг раиси, Тошкент шаҳар Кенгашининг депутати.

Бир қўлнинг беш бармоғи

ТОЖИК ТИЛИДАН САБОҚЛАР

ЎЗБЕК ва тожик халқини рубобнинг икки торига қиёслашади. Бу бежиз эмас, албатта. Ўзаро қондош, жондош бўлиб кетган бу икки миллатни асло бир-биридан ажратиб бўлмайди. Мактабимизда тожик тилини ўргатиш бошлаб юборилгани бунинг яққол мисолидир.

Ҳозирча бошланғич, ўрта ва юқори синф ўқувчиларидан иборат гуруҳлар ташкил этилган. Уларнинг ҳар бирида 25—30 тадан бола сабоқ олаяпти. Тўгарак машғулотлари қизиқарли ўтаётганини сабабли қатнашиш истагини билдираётганлар тобора кўпайиб бормоқда. Ўқитувчи Ғойибназар Бекназаров тожик тилини пухта ўргатиш учун бор куч-ғайратини аямаяпти.

Мактаб маъмуриятининг тўгараклар очишдан кўзлаган асосий мақсади, билим даргоҳи жойлашган «Авайхон» маҳалласида асосан тожик миллатига мансуб аҳоли яшайди. Келажакда уларнинг тилини сақлаб қолишдан иборатдир. Келгуси ўқув йилидан тожик синфлари ташкил этилса мақсадга мувофиқ бўларди. Бу хайрли ишнинг моҳиятини тушунган ҳолда ён атрофдаги мактабларнинг раҳбарлари яқиндан ёрдам беришлари керак, деб ҳисоблайман.

Навоий, тилинг асрағил зинҳор,
Десангким, емай даҳр ишидан фусус.
Назар қилки, ўқ оғзи тилсиз учун,
Қилурлар тожварлар била дастбўс.
Неча тожварлар кесарлар бошин,
Чу ҳангомсиз нағма тортар хурус.

Келтирилган бу мисралар бобомиз Алишер Навоийга тегишли эканлиги ўз-ўзидан аён, аммо унинг маъносини ҳамма ҳам тушунавермайди. Бу ерда «Дунё ишларидан афсусга ботмайин десанг тилингга эҳтиёт бўл, уни асрағил», дейилган. Шоирнинг ўз-ўзига мурожаати ва талаби ҳар биримизга тегишлидир. Шундай экан, ҳазрат Навоийнинг даъватларига суянган ҳолда биз билан яшаётган қардош миллатлар ўз она тилларида эркин сўзлаша олиши ва бемалол ўқишини таъминлашимиз зарур.

Э. ҲУСАНОВ,
Куйбишев ноҳиясидаги Шукур Бурхон номли 222-мактаб илмий бўлим мудири.

Кўпнинг кенгашига

Котибалик ёмон касбми?

Мен пойтахтдаги илмий текшириш илмгоҳларидан бирида котибалик қиламан. Бу касб ўзимга жуда ёқади, аммо уйдагилар тикувчи бўлишимни хоҳлашаяпти. Сабаби, кимга иш жойимни айтишса, ғалати қараб қўяркан. Кўпчилигининг фикрича, гўё котиба раҳбар билан «дон олишиб» юрармиш.

Масалан, биргина бизнинг илмгоҳда 12 котиба қиз бор. Нима, уларнинг ҳаммаси ҳам енгил табиатли эканми? Балки бошқа жойларда номимизга доғ тушираётганлар бордир. Аммо бунинг учун барчани ёмон отлиққа чиқариш нотўғри-ку. Келинг, бир ўйлашиб кўрайлик. Касблар турли хил: ўқитувчи, шифокор, сотувчи, ҳайдовчи... Мана, шифокор устида тўхталайлик. Унинг олдига ҳар куни ўнлаб беморлар келади, эркаклар ҳам бор. Демак, у ёмон аёл деб хулоса чиқариш керак экан-да. Сотувчини олсак, гапирмаса ҳам бўлади. Тикувчи олдига эркаклар ташриф буюрмайдими? Ана, кўрдингизми, қанчадан-қанча мисоллар келтирса бўлади. Менимча, қиз бола қайси касбда ишламасин, иффатли ва софдил бўлиши ўзига боғлиқ.

Троллейбусда ёнма-ён ўтирган икки аёл суҳбатлашиб кетишаяпти. Бири ўғлини уйлантирмоқчи экан, у котиба қизни севиб қолибди. Шунга маслаҳат сўраган эди, иккинчиси худди тоқ урган-дек сесканиб: «Эсингиз жойидами, сиз ҳозирги котиба қизларни билмас экансиз, уларни мендан сўранг, кўпчилиги ҳалигидақа... айш-ишрат қилиб юришади. Ундан кўра тикувчидан келин қилинг, у битта ательеда ўтиради, кийим тикиб», — деди. Бизнинг касбимизда ишлаётганларни билмай туриб ёмон отлиққа чиқараётганларга нима дейиш керак? Шу тўғрими?

З. АСҚАРОВА.

Йиғилишдан кейинги ўйлар

ДАСТУР БЎЛГАНДА ЭДИ...

ЯҚИНДА Тошкент шаҳар ижроия қўмитаси раисининг ўринбосари К. Расулов бошчилигида пойтахтдаги маҳалла қўмиталарининг раислари билан ёшлар ўртасида жиноятчиликка қарши кураш масаласи кўриб чиқилди. Мажлисда ҳозир бўлган оқсоқоллар бу йиғилиш кеч бўлса ҳам чақирилганидан мамнун бўлиб, жуда кўп таклиф ҳамда истаклар билдирдилар.

Таклифлар ҳаётимизнинг барча жабҳаларига тегишли бўлганлиги учун, бу ерда фақат шаҳар ижроқўмининг куч ва имкониятлари етарли эмаслиги, давлатимиз миқёсида зарур бўлган моддий, қонуний кенг кўламдаги дастур зарурлиги маълум бўлиб қолди. Хўш, нима учун ана шундай дастур керак? — деган савол туғилиши табиий. Шу ўринда ўз фикрларимни билдириб ўтмоқчиман.

Ҳар қандай жамиятнинг асоси — оила ва унда фарзанд тарбиясидир. Демак, биринчи навбатда турмуш қураётган ёш йигит-қизлар ҳар томонлама баркамол бўлишлари керак. Энди улар ана шу хислат эгалари бўлатуриб, доим ишлаб чиқаришда банд бўлсалар, айниқса оналар қачон ўз фарзандларига тарбия беришади? Муаммо яна иқтисодга бориб тақалмоқда. Ота ишлаб топган маблағ оила эҳтиёжи учун камлик қилаяпти, оқибатда она ҳам ишлашга мажбур. Менимча, оналарга ўртача ойлик иш ҳақини тўлаб, фарзандларига ўзлари таълим ва тарбия беришларига шарт-шароит яратиш зарур. Бу масала эса тегишли қонунлар ва ижтимоий дастур билан ҳал этилганда юзага чиқиши мумкин.

Яна бир масала. Дастурда халқ маорифини биринчи навбатда ўзгартириш керак. Чунончи, пировард қилиб қонунларимизни яхши биладиган, маълум касб-кор эгаси бўлган, доимо мустақил фикр юритадиган баркамол шахсни тарбиялаш муҳимдир. Ҳозирги мактабларнигина эмас, олий ўқув юртларни тугаллаб ўртамиёна, ким нима деса ўша гапни маъқуллайдиган мутахассислардан воз кечиш пайти келди.

З. НУРХЎЖАЕВ,
ҳуқуқшунос.

ҒАЛАБА байрами арафасида Сотволди Турдиқулов хонадонига кириб келган бир гуруҳ ўспиринларнинг қўлида табрик қоғозини кўрганда асло ажабланмади. Тўғриси, ҳар йили қутлуғ дамларда уларнинг ташрифи одат тусига кириб қолганданми, кутадиган бўлиб қолган. Улуғ Ватан уруши фахрийлари Вадим Муҳиддинов, Пётр Гетманлар ҳам уйларида тимурчилар билан бажонидил суҳбатлашишади. Кейин барча фахрийлар иштирокида билим даргоҳида ташкил этилган бир пиёла чойдан сўнг, катта концерт намойиш қилинади.

ЁШЛАР—КЎМАКДОШ

Бундай ажойиб дамларни унутиб бўладими, ахир. Болаларнинг ўзлари ҳам оламолам завқ олишади. Куйбишев ноҳиясидаги 54-ўрта мактаб қошида фаолият юритаётган тимурчилар десанти ҳақида ҳар қанча гапирса арзийди. Эзгу мақсадлар сари интилаётган бу жамоа ўз олдига қўйган вазифани уюшқоқлик билан бажараётир. Режага кўра уйма-уй юриб, керак бўлмаган китоблар йиғиб чиқилди. Бир неча кун давомида улар қайта таъмирланиб, 219, 222, 223-болалар боғчалари, шифохоналарга тақдим этилди. Қизиқарли топишмоқлар, эртаклар, кичик ҳажмдаги ҳикоялардан иборат дастурларнинг намойиш этилиши ҳам кичкинтойларда катта таассурот қолдираяпти.

Биргина булар эмас, ноҳиянинг Улуғбек посёлкасида фаолият юритаётган ўсмирлар клуби кўплаб тадбирларни амалга оширяапти. Мактаб маъмурияти, ядро физикаси илмгоҳи, милиция вакиллари, депутатлар, шунингдек, Улуғбек маҳалласи фаолларидан иборат ижтимоий педагогик марказ аъзолари маҳалладошлари ҳаётида учраётган муаммоларни ҳал қилишга яқиндан ёрдам бермоқдалар.

— Менинг асосий вазифам турли хил тўгараклар ва бошқа воситалар ёрдамида ўсмирларни тарбиялашдан иборат, — деди турар жойлар бўйича ташкилотчи Анора Эргашева. — Назаримда бунга эришаяпман.

Ўсмирлар клуби қошидаги тарғиботчилар гуруҳининг ҳаётида ҳам эсласа бўладиган воқеалар талайгина. Масалан, «Қибрай» давлат хўжалигига узум тергани боришди. Ердам эвазига берилган маҳсулотларни эса Афғонистондан яраланиб келиб, ҳарбий госпиталда даволанаётган аскар акаларига олиб боришди. Йигитлар лабларида табассум билан миннатдорчилик изҳор қилишган эди.

Шу йил, сентябрь ойидан 286-миллий мактаб ишга туширилди. Бу ерда асосан Улуғбек маҳалласида яшовчи оилаларнинг фарзандлари таълим олишаяпти. Билим даргоҳини жиҳозлаш, болаларни тўгаракларга жалб этишда мактаб директори Н. Аблаеванинг ҳиссаси каттадир. Ҳозирги кунда қизлар Янги йил арафасида ўтказиладиган «Иқбол» танловига пухта тайёргарлик кўришаяпти. Улар пазандалик, меҳмон кутиш, одоб-ахлоқ ва миллий анъаналаримизни намойиш этадилар.

Болалар ва ўсмирлар спорт мактаби раҳбарлигида маҳалла аҳли билан «Отам, онам ва мен — биргаликда аҳил оиламиз» ноҳияларaро баҳси бўлиб ўтди. Бунда Улуғбек посёлкасидаги жамоалар фахрли ўринларни эгалллашди.

—Иш тажрибамдан тушуниб етдимки, қайси оилада тинчлик-тотувлик, хотиржамлик бўлмаса бола албатта азият чекади,— деди Анора опа суҳбатни давом эттириб. — Улуғбек маҳалла қўмитасининг раиси Одил ва Зоҳидовнинг яхши одати бор. Доимо болаларнинг юриш-туриши билан қизиқади. 54-ўрта мактабда таълим олаётган 5 ўқувчининг милиция ҳисобида турганлиги мени ташвишга солади. Биз болалар инспекцияси ходимлари билан назорат қилиб, улар ўртасида ҳафтада бир марта суҳбатлар ўтказаяпмиз, қийинчиликларни енгишга кўмаклашаяпмиз. Ҳаётда ёмон одам бўлмайди, адашганлар бўлиши мумкин. Ҳозир ёрдам қўлини чўзсак, келажакда улар ўз йўлларини топиб кетишади. Шу ўринда бир нарса ҳақида айтиб ўтмоқчиман. Авваллари турар жой бошқармалари томонидан оиласи ночор болаларга кийим-бошлар, спорт мусобақаларида ғолиб чиққанларга эса совғалар берилар эди. Кейинги пайтда бу маблағлар қайсидир ташкилотнинг ҳисобида қолиб кетаяпти.

Ташкилотчининг куюнчаклик билан айтаётган сўзларини эшитиб туриб шундай хулосага келдик: ҳар бир маҳаллада ана шундай жонкуяр кишилар раҳбарлигида ўсмирлар клуби ташкил этсаккина, ёшлар тарбиясида сезиларли ўзгаришларга эришган бўлардик.

С. ШОДИЕВ.

ЖУМҲУРИЯТ болалар ижодиёти маркази пойтахтимиз маҳаллаларида яшаётган ўспиринларнинг севимли масканига айланган. Наққошлик тўгарагининг раҳбари Зокир ака Боситхонов миллий халқ амалий санъати сирларини қунт билан ўргатмоқда.

СУРАТДА: устоз болаларга навбатдаги мавзуни тушунтирмоқда.

Ҳ. Мирзакаримов сурати.

Бу киши—биздан

АЙТГАНИНИ БАЖАРАДИ

БУНДАН бир йил мукаддам Шароф ака биз, маҳалла йигитларини маслаҳатга чақирди:

— Минг шукрки — дея гап бошлади отахон, —бузбуз замони ўтиб, қур-қур, тикла-ўнгла замони келди.

Шароф ака чой ҳўплади. Биз унинг сўзларининг мағзини яхши англар эдик. Қарийб 25 йилдан бери бу жойлар бузилади, ўрнига «дом»лар тушади, дея тўра амалдорлар маҳалла аҳли тинчлигини бузарди. Баъзан эса одамлар юбориб жойларни кавлаб, қандайдир қоғозлар чизиб, баттар ваҳимани кучайтириб, бу гаплар чинлигини тасдиқламоқчи бўлишарди.

— Маҳалламиз бузилмайдиган бўлди. Энди таъмирлашми, янги уй солишми, бемалол қилаверамиз.

Шароф ака амалий ишга кўчди:

— Кўчамизга телефон ўрнатиш масаласига қандоқ қарайсизлар?

Биз отахонга маҳлиё тикилдик.

— Қани, энди иложи бўлса?

— Иложи бор, — деди Шароф ака. — 40-АТС қошида янги ширкат тузилибди. Агар кўпроқ одамлар исташса, нақд пулга улар телефон ўрнатишга рози.

Ўша куни бу ғоят зарур тадбир бўйича ишларимизни режалаштирдик. Вазифалар тақсимланди. Садриддин Шароф ўғли, Шуҳрат Суннат ўғли, Сиддиқ Зиёд ўғли телефон ишлари бўйича гуруҳ бўлишди. Бу ишга эса Шароф ака Муталов ўзлари раҳбарлик қилишларини айтдилар.

Отахон айтдими — қиладиган, бажарадиган одам. Темир йўлда узоқ йиллар ишлаган, ҳаётнинг кўп аччиқ-чучукларини тортган Шароф ака маҳалламиздаги обрўли кексалардан. Қачонлардир чанг-тупроқ бўлиб ётган кўчамизга асфальт ётқизиш ташаббускори бўлганлар. Канализация дейсизми, табиий газ ўтказиш ва бошқа хайрли ишларда у киши бошқош.

Тез орада гуруҳ ишлари ҳам кўриниб қолди. Неча йиллаб телефонга навбат кутганлар қаторида яна кўплаб кишилар ариза беришди. Бошқа кўчалардан ҳам ҳаваскорлар топилди.

Шароф ака бу ишга маҳалла фаолларидан Нуъмон ака Ваҳобов ва Ўзбекистон ССЖ халқ депутати Абдулаҳад Жалиловни ҳам жалб этди.

Депутатимизга балли! У «Телефон» ширкати раҳбарларини ишни жадаллаштиришга ундаб, керакли ёрдамини кўрсатди.

Мана, хонадонларга симлар тортилиб, аппаратлар ўрнатила бошланди. Қисқа муддат ичида 70 хонадон телефонлик бўлди. Неча-неча одамларнинг юмуши енгиллашди. Бунга қувонмай бўладими? Яқинда маҳалла қўмитасининг ҳисобот-сайлов йиғилишида маҳалла аҳли бу воқеани мамнуният ила тилга олди. Одамлар қувончига ҳамдам, ғам-дардига доимо ҳамдард, юртим, элим дегувчи Шароф ака Муталов яқинда яна маҳалла қўмитаси аъзолигига сайланди.

Ҳамдам СОДИҚОВ,
Октябрь ноҳиясидаги «Фаол» маҳалласи.

Янгиликдан хабарингиз борми?

НАЗОРАТ ГУРУҲЛАРИ ИШ БОШЛАДИ

АҲОЛИ эҳтиёжи учун зарур бўлган моллар, шу жумладан озиқ-овқат маҳсулотлари тақчил бир пайтда, маҳаллаларда назоратни кучайтириш ҳар қачондан ҳам зарур. Ана шуни эътиборга олиб, Ҳамза ноҳияси, «Ғалабанинг 40 йиллиги» даҳасидаги маҳалла қўмиталарининг раислари иштирокида йиғилиш бўлиб ўтди. Ноҳия халқ назорати қўмитасининг раиси Ш. Худойбердиев маҳаллалардаги болалар ва тиббий муассасалар, савдо, маиший хизмат шохобчалари ва бошқа жабҳаларда тартиб ўрнатишда халқ назорати ишчи гуруҳларининг аҳамияти ҳақида гапирди. Шундан сўнг 19 кишидан иборат гуруҳ аъзолари сайланди.

Мажлис чоғида яқин орада ҳал этилиши лозим бўлган кўплаб масалалар ўртага ташланди.

Т. Мардабоев — Озиқ-овқат магазинларига қачон кирсанг битта жавобни эшитасан: «Бизлар «обслуживание» қилаяпмиз, халақит берманг!» Бундай аҳвол қачонгача давом этаркин? Назорат қилиб туриш керак.

К. Сотимбоев — Бир ноҳия бўла туриб ошхоналардаги нарх ҳар хил. Масалан, бир порция ош илгари 0-67 тийин эди. Ҳозир эса 1 сўм 67 тийин, яна бошқа бир жойда 1 сўм 80 тийиндан сотилаяпти. Бунинг сабабини аниқлаб, халқимизга тушунтириб бериш керак.

Э. Раҳимжонов — Бизга хизмат кўрсатаётган «Ветеран» дўконидан ажратилган нарсаларни тўлиқ олиб бўлмайди. Масалан, чойни икки йилдан бери кўрмаймиз. Иш режаси тузилаётганда менинг эътирозим ҳам инобатга олинишини илтимос қиламан.

Йиғилиш қатнашчилари шунга ўхшаш фикрларни кўплаб билдиришди. Ишчи назорати гуруҳининг ҳисоботи ҳар ойда бир марта тинглаб бориладиган бўлди.

Фаоллардан иборат бундай жамоат комиссиялари ноҳиянинг Янгиобод даҳаси, Шумилов даҳаси билан Зебо Шамсуддинова маҳалласигача бўлган ҳудудда ва 9 та маҳаллани ўзига бирлаштирган «Марказ»да ҳам тузилди. Яна қувончлиси, ноҳия маҳаллаларидан икки киши, «Донишманд» маҳалла қўмитаси раисининг ўринбосари К. Ғофуров ва «Бирлашган» маҳалла қўмитасининг раиси О. Умаровлар район халқ назорати қўмитасида ташкил топган ишчи назорати коллегиясига аъзо этиб сайландилар.

С. БОЗОРБОЕВ.

Маҳаллаларда ясаниб, қўл ушлашиб олган болажонларга кўзингиз тушгандир. Улар арча атрофида Янги йилни мана шундай шодон кутиб олишга ошиқишаяпти...

Р. Шарипов суратлари.

Унутилаётган меросимиз

ТЕГИРМОН

СЎЛИМ водий қўйнидаги бу қишлоқнинг тегирмонини билмайдиганлар бўлмаса керак. Ўзининг юз йилдан зиёд бўлган тарихида не-не кўргуликларни кўрмади, дейсиз. Бу ердан ун торттириб, бола-чақасини зоғора нон билан сийлаган кишиларнинг саноғи чексиз.

Болалик чоғларимизда биз тегирмон ёнидаги тепаликка чиқиб олиб, катта тезликда оқиб тушиб, тегирмон паракларини айлантираётган сувни соатлаб томоша қилардик. Бу жойлар «кўтарма» деб аталарди. Сабаби, тегирмонга сув келадиган ариқни тупроқлардан кўтариб, баланд қилиб бунёд этишганди. Ариқнинг икки четида катор тол дарахтлари бор эди. Кўтармадан қишлоқ кафтдек бўлиб кўриниб турарди.

Тегирмончи Қобил бобо баъзида қўлида дуттарасини ушлаганча, биз ўйнаётган тепаликка чиқиб қоларди. У қўлидаги махсус чолғу асбобини чалганда чор-атрофга карнай овозидек кучли садо янграрди. Бу эса тегирмоннинг бўшлигидан дарак берарди. Шундан сўнг маҳаллалар ва қўшни қишлоқлардан от-уловларга буғдой, арпа, маккажўхори донини ортиб деҳқонлар келишарди.

Мен кўпинча Қобил бобога эргашиб, тегирмон ичкарисига кирардим. Отахон тегирмоннинг айланувчи тоши атрофидаги унларни тўплаб қопга соларди. Дон охурини тозалаб, кейинги келадиган кишининг ранжимаслиги учун ҳамма нарсани тахт қилиб қўяр эди. У саранжомликни жуда ёқтирарди.

Сув новга бурилиши билан парракка урилиб, тегирмон тоши айланарди. Тошлар орасидан эзилиб унга маккажўхори тушарди. Охурдан тушаётган маккажўхори тиқилиб қолмаслиги учун қўйилган махсус чўпнинг бир томони тошга теккизилганди. Тош айланганда чўп ҳам ҳаракатга келиб, доннинг бир меъёрда махсус тешикка тушишини таъминлаб турарди.

Тегирмонга келувчиларнинг кети узилмасди. Уч-тўрт киши тўпландими, бас, тегирмон хоналарининг бирида чой устида суҳбат авжига чиқарди. Янгиликлардан, рўзномаларда нималар ёзилаётгани, ҳамма-ҳаммасини шу ерда муҳокама қилишарди. Қобил бобо бошини чайқаганча суҳбатга ора-сира қўшилиб қўярди. Қобил бобо вафотидан сўнг тегирмон ҳувиллаб қолди. Унинг ишини давом эттирадиган киши топилмади. Йиллар ўтди, тегирмон биносининг деворлари нурай бошлади. Кимлардир унинг ёғочларини олиб кетди. Фақат тегирмоннинг тошини олишмади. У кўп йиллар ҳовлида ётди. Кейинчалик бу жойни ҳам кимлардир ўзлаштириб, ўзига уй солиб олди.

Яқинда болалигим ўтган қишлоқда бўлдим. Онам дастурхонга ҳозиргина тандирдан узиб келтирилган, ҳиди димоқни қитиқловчи зоғора нонни қўйди. Бундай нонни анчадан бери энди кўриб туришим эди. Дарров қизиқдим. Онам тегирмон яна ишлаётганини айтдилар.

Тегирмонни кириб кўрдим. Кичиккина бир ҳужрани тегирмон дейишга ҳам тилинг бормайди. Лекин ўша тош ҳали ҳам гулдираб, гўё ўзининг юз йиллик тарихини куйлагандек бир маромда айланарди.

Шаҳарда ҳам тегирмонларни тикласа бўлади. Бу бозор иқтисодиётига ўтаётган бир пайтимизда фойдадан ҳоли эмас.

Ҳ. ЮНУСОВ.

Ҳуқуқшунос тушунтиради

САЛИМОВ А: Ўғлимни уйлантирган эдим. Келин руҳий бетоб эканлиги аниқланиб қолди. Айтингчи, никоҳдан ажралиш масаласи қандай бўлади? Тўйга кетган харажатларни келиннинг ота-онасидан ундириб олиш мумкинми?

ЖАВОБ: Эр-хотиндан бирининг аризаси бўйича никоҳдан ажралишни қайд қилишда гражданлик ҳолати актларини ёзиш органига ариза беришда қуйидаги ҳужжатлар илова қилинади:

а) эри ёки хотини руҳий касаллиги ёки ақли заифлиги сабабли муомалага лаёқатсиз эканлиги ёхуд бедарак йўқолган деб топилгани тўғрисида суднинг қонуний кучга кирган ҳал қилув қарорининг нусхаси.

б) эри ёки хотини жиноят қилгани учун уч йилдан кам бўлмаган муддатга озодликдан махрум этилганлиги тўғрисидаги қонуний кучга кирган ҳукмнинг нусхаси ёки кўчирмаси.

Фуқаролик ҳолати актларини ёзиш органи низо йўқлиги ҳақида васий ёки қамоқдаги эр ёки хотиндан жавоб олса ёки 3 ойлик муддатда улардан жавоб олмаса, никоҳдан ажралишни қайд қилади.

Руҳий касаллиги туфайли келиннинг ота-онасидан тўй харажатларини ундириш қонунда кўрсатилмаган.

* * *

ТУРҒУНОВА С: Менинг икки ёш болам бор. Йил бошидан бери уларнинг отасидан ойлик иш ҳақининг 33 фоизини алимент ҳисобида олар эдим. Бироқ, эрим 90 сўм ойлик берадиган ишга кириб олди. Алимент пулини оширишнинг иложи борми?

ЖАВОБ: Ҳа, бор. Эрингиз иш ҳақи ёки даромади доимо бир хилда ёки у иш ҳақи (даромад)нинг бир қисмини натура тарзида олаётган бўлиши мумкин. Бундай ҳолда, шунингдек жавобгарнинг иш ҳақи (даромади)га нисбатан ҳиссалик алимент ундириш мумкин бўлмаган ёки қийин бўлган бошқа айрим ҳолларда, вояга етмаган болалар таъминоти учун маблағ тўлашни талаб қилувчи шахснинг илтимосига кўра, алимент ҳар бир бола учун ойига 20 сўмдан кам бўлмаган миқдорда ундирилади.

А. ҲАСАНОВ.

Одамлар ташвишида

ДЎХТИР ОПАМИЗ

Карима опанинг энди кўзи илинган экан деразанинг чертилишидан чўчиб уйғониб кетди. Ташқаридан ҳаяжонли овоз келарди:

— Опа, опажон очақолинг, қизим...

Карима опа билдики, кимнингдир мазаси қочиб қолган, аҳволи оғир. Шунинг учун тезда кийинди-да, остонада нажот кутиб турган аёл билан бирга илдамлаб кетди.

Қизалоқнинг ҳарорати баланд эди. «Хайрият, шприцларни ўзим билан олволганим, — хаёлидан ўтказди шифокор, — тезда укол қилиб, иссиғини тушириш керак». У муолажа қилар экан, томоғи оғриётганидан шикоят қилган қизалоқни юпата бошлади:

— Оппоқ қизим, ҳозир сени тузатиб қўяман. Эртага чопқиллаб, яна ўртоқларинг билан ўйнаб юрасан... Қани, орқангни ўгирчи. Ана бўлди.

— Салимахон, болангиз ангина бўлибди, — деди у аёл билан хайрлашаётиб. — Қўрқманг, ҳозир иссиғи тушади. Ёзиб берган дориларни аптекадан олиб, ичириб туринг. Эртага яна ўзим хабар оламан.

— Барака топинг, опажон. Яхшиям маҳалламизда сиз борсиз. Ҳарорати бирдан кўтарилиб кетувди, нима қиларимни билмай қолдим. «Тез ёрдам»га қўнғироқ қилсам «кутинг», деди-ю, дастакни қўйиб қўйди. Ишонасизми, бир соатдан ортиқ кутдик. Сабрим чидамай, охири сизни безовта қилишга тўғри келди.

— Ҳеч қиси йўқ, ҳечам хижолат бўлманг. Қўлидан келса бировга ёрдам беришдан ҳам савобли иш борми.

Карима опа уйига тунги соат иккиларда кириб борди. Уйқусизликдан кўзлари қисилиб бораётган бўлса-да руҳини аллақандай туйғулар эркаларди. Унинг ҳаётида кўп учраб турадиган бундай воқеани бежиз келтирганимиз йўқ. Карима опа Акмал Икромов ноҳиясидаги 16-болалар поликлиникасида 30 йилдан бери ишлаётган бўлса, шу давр мобайнида қанчадан-қанча болажонларни даволаб, оёққа турғазди. Шу боисданми, «Бешқайрағоч» даҳасида шифокорни танимаган одам топилмаса керак. У истиқомат қилаётган Усмон Юсупов маҳалласи аҳли эса «Бизнинг қўли енгил дўхтир опамиз», дея ҳурмат билан тилга олишади.

— Невараларим касал бўлиб қолса, дарров Каримахонникига югурамиз, — деди биз билан суҳбатда Азиза ая Қаландарова,— Барака топгур кечаси, кундузи демай, дарров чиқа қолади. Икки келини ҳам болалар шифокори. Ишқилиб қўли дард кўрмасин.

Карима опа Олимжонова хоҳ поликлиникада, хоҳ кўча ёки маҳаллада бўлсин беморнинг олдидан бефарқ ўтиб кетолмайди. Ўз бурчини сидқидилдан бажараётгани туфайли «ССЖИ соғлиқни сақлаш аълочиси» нишони билан тақдирланган.

Ш. АКРОМОВА.

Маданий қадриятларимиз

ЭНГ АРЗОН КЎНГИЛХУШЛИК

Инсонга берилган умр қисқа. Ҳар фурсат, ҳар дам ғанимат. Шошилинч бу дунёда иш-юмушларимиз ташвишу ҳавасларимиздан кўп. Одатда уй-рўзғор, бола-чақа, кўча-кўй, тўй-маърака, ишхона хизмати сингари минг хил вазифа-ташвиш билан елиб-югуриб вақт ўтганини, умр охирлаб бораётганини ҳам сезмаймиз. Ҳаётнинг паст-баланд қийинчиликларига дуч келганда тажрибасизликдан каловланиб ҳам қоламиз, ақлимиз тўғри йўлни кўрсатмаганидан афсус-надоматлар қиламиз, кейин «пешона»га ёзилган «тақдир»имиздан нолиймиз.

АСЛИДА шундайми? Йўқ! Ҳамма гап ҳаёт тажрибасидан сабоқ олмаганимиз, китоб ўқишни ва уни яхши уқиб умр йўлимизда фойдаланишни билмаганлигимизда намоён бўлади. Ҳозирги шошган-пушган ташвишли кунларимизда воқеа-ахборотлар шу даражада кўпки, уларнинг ҳаммаси бир йўла мияга жо этилса тиғизлигидан қон қайнаб, бош пўла бўлиб кетиши мумкин.

Боз устига, кундалик зарурий юмуш-ташвишларимиз, ақлий мунозара, мулоҳаза ва мушоҳаданинг ҳам «қўл-оёғ»ини боғлаб ташлайди.

Уй-рўзғор ва турмуш ташвишлари ҳар вақт, ҳар давр ва ҳар бир замонда бўлган, бундан кейин ҳам бўлади, ҳаёт бор экан, яшаш учун кураш ва ташвиш-юмушлар ҳам давом этади. Турмушни ва яшашни ўрганиш учун эса, биринчи навбатда ҳаёт сабоқларидан таълим олиш керак. Бунинг учун ақл-идроқ, зеҳн эътимод, ихлос-эътиқод керак. Иккинчиси, ақл-заковатнинг энг буюк хазинаси — Китобни севиш, уни ўқиш, ўқиганда ҳам умр йўлида фойдаланадиган даражада тушуниб-ўқиб мутолаа қилиш лозим. Дунёдаги қайси бир халқ маърифатли, маданиятли, ишбилармон ва зукко бўлса, биламизки, у халқ илм-фанни, китобни севади, эъзозлайди, унга эътиқод қўйган бўлади. Ўзбек халқимиз қадимдан китобни севишган, эъзозлашган, ажойиб китобхон бўлишган. Мирзо Улуғбек даврларидан олдин ҳусниҳат билан битилиб, зарҳаллар билан безатилган, Алишер Навоий замонларида ва ундан кейин ҳам яратилган нодир китоблар ҳозирда ҳам янгидек сақланиб, сайқалланиб тургани фикр-зикримизга шоҳидлик беради.

Мен бу манзумамда китобатчилик ҳақида эмас, китобхонлик хусусида мулоҳаза юритаётганим учун илгари одамлар китобни нондек азиз тутганларини, саройлардаги китоб хазиналарини жавоҳирлардан ҳам эҳтиёт сақлаганларини, нодир китоб олиб келиш учун одамлар мамлакатма-мамлакат кезганларини батафсил баён қилмоқчи эмасман. Баъзилар томонидан «саводсиз» деб ноҳақ камситилган халқимиз ўта китобсевар ва китобхон бўлишган. Уй-рўзғор ташвишлари ва дала-боғ юмушларидан бўшаган бегим кунларда, ойдин тунларда.

Машҳур ўзбек ёзувчиси Абдулла Қодирийнинг ўғли марҳум ёзувчи Ҳабибулло Қодирий билан бир суҳбатимизда оилавий китобхонлик ҳақида дилкашлашган эдик.

— Ўзбек хонадонларида оила аъзолари жамликда китоб мутолаа қилиниши файзли, кўркли, завқли бўларди, — деган эдилар Ҳабибулло ака ўша суҳбатда, — Биз ёш болалар кеч бўлди дегунча уйга кириб, кечки овқатни апил-тапил еярдикда, китобхонлик бошланишини орзиқиб кўрпачага яхшилаб ўрнашиб ўтириб олардик. Дадам китобни тахтакачга қўярдиларда, ҳаммамизга бир-бир разм солиб ҳушёқим овозда ўқий бошлардилар. Жисмимиз қулоққа айланиб тинглаб, мағзини чақишга берилардик...

Ҳабибулло ака «Отам ҳақида» деган хотира рисолаларида Абдулла Қодирийнинг китобхонлиги ҳақида бундай ёзадилар:

«Дадам бир кун чой вақти қандайдир русча китоб ўқиб ўтирди-да, бирдан кулиб юборди. Кимдир, «Нега куласиз, қандай қизиқ жойи чиқди?» деб сўради. У китобдан шундай кулгили ўринни айтиб берди:

Бир киши бемор бўлиб, ҳолсизланиб каравотда ётади. Ёш-ёш болалари эса уй ўртасида овқатланиб ўтирадилар (чамаси, беморнинг хотини ё ўлган, ёки уйда йўқ бўлади). Болаларнинг бири отасига: «Дада, ош иссиқ!» деб шикоят қилади. Отаси ётган кўйи «маслаҳат» беради: «Совуқ сув қўша қол...»

Оилаларда илгарилари Навоий, Лутфий, Жомий, Умар Ҳайём асарлари, Шайх Саъдий «Гулистон»и ўқилар, Ҳофизхонлик, Бедилхонлик кечалари бўлар, бундай мутолаа-мушоираларда катта-ю кичик маънавий озиқ, руҳий мадад, ақл-заковат олар, ҳаёт сабоқларини ўрганишар эди.

Ҳозирги китобхон, очиқ гап, ҳатто ўзбек шеъриятининг даҳоси Алишер Навоий асарларини тушуниб ўқий олмайди. Шоирнинг кўпроқ тарғиб қилинган қишнинг узоқ кечаларида оилавий китобхонлик қилишган. Катта хонтахта, иссиқ танча, туршак-магиз-ёнғоқ тўкилган дастурхон атрофига бобо, буви, ота-она, ака-сингил, невара-чевара, хуллас оиладаги катта-кичик йиғилиб, қизиқарли китобхонлик бошланган. Ибратли рисоладаги ҳикоят, ривоят ва қиссаларни воқеага мос оҳанг-товушда, тиниқ овозда ўқийдиган киши ҳамма эшитадиган тарзда мутолаа қилган. Оила аъзолари эса тек ўтириб, зеҳн бериб, мушоҳада қилиб тинглашган. Ҳикоят ёки ривоят ўқиб бўлингач, оиланинг энг зукко кишиси унинг мазмуни — «мағзи»ни тушунтириб, бундан қандай ибрат-одоб олишни — қиссадан чиқадиган ҳисса нима эканини ғоят мароқли таъриф-тавсиф этиб берган. Бундан оиладаги барча — катта-ю кичик ўзига тегишли сабоқ-ибратни чиқариб олган.

беш-ўн ғазали, ҳикматли сўзлари, рубоийсини билиб олиб: «Алишер Навоий улуғ шоир» деб юраверамиз. Аслида буюк Алишер Навоийнинг бебаҳо, ҳеч туганмас, улкан ижодини на мактабда, на олий илмгоҳда, на ўзимизча чуқур ўрганиб, унинг башарий даҳосини дилимизга жо-бажо этмаганмиз, заҳматкаш олимларимизнинг Навоий асарларини шарҳлаб, соддалаштириб, таҳлил қилиб берган мақолаларини ҳаммамиз ҳам ўқийвермаймиз, бунга нима учундир рағбат-ихлос қўймаймиз. Ўзбек адабиёти алломаларининг асарларини ихлос билан қунт қўйиб ўқисак, оилада уларнинг мазмун-маъносини ёш-ялангларга уқтириб борсак ўтмиш маданиятимизга меҳр-муҳаббат, ҳурмат-иззат уйғотган, инсонийлик ва ахлоқ-одоб хазинаси сарчашмаси кўзини очган бўламиз.

Оилавий китобхонликда ҳозирги ёзувчи ва шоирларнинг асарларини, улар куюнчаклик билан ёзган долзарб мавзулардаги мақола-манзумаларини ўқиш айни ҳаётимиз ўзгаришларини билиб олишда, қайси йўлдан боришда, яшаш ва яратишда мададкор бўлади. Одил Ёқубов, Саид Аҳмад, Пиримқул Қодиров, Ўткир Ҳошимов, Неъмат Аминов, Эркин Воҳидов, Абдулла Орипов, Муҳаммад Солиҳ, Азим Суюн, Абдулла Шер, Жамол Камол ва бошқа ўнлаб талантли ижодкорларнинг асарлари катта ҳаёт мактабини, ҳозирги кун нафаси ва турмуш тарзимиз сирларини ўргатади. Мен шу ўринда таниқли ёзувчимиз Ўткир Ҳошимовнинг «Дунёнинг ишлари» қиссасидан бир ҳикояни келтираман.

«Дунёнинг ишлари доим шошилинч, одатдагидек тик турганча нонушта қилаётган эдим. Онам одатдагидек қистарди:

— Ўтирсанг-чи, болам. Бирпас ўтиргин.

— Бўлди, кетдим.

— Шошма, болам, — онам кўзимга одатдагидан бошқача, қандайдир мунг билан термилди, — гап бор.

Типирчилаб соатга қарадим: ҳали бензин олиш керак, ишга бориш керак, кейин нашриётга ўтиш...

— Нима эди?

Онам кўзимга ҳамон маъюс термилиб ўтирарди.

— Суратга тушайлик, — деди тўсатдан.

Ажабландим.

— Нега?

— Яқинда мен ўламан.

Онам бу гапни худди: «Қўшникикига чиқиб келаман», дегандек оҳангда айтди. Кулиб юбордим.

— Қўйсангиз-чи, ойи.

Шундай дедим-да, чиқдим-кетдим.

Орадан икки ҳафта ўтди-ю... Кечалари уйғониб кетаман, ўйлайман. Ўйлайман: сен номард, сен аҳмоқ нимага, нимага ўшанда кулдинг? Суратга тушишга вақтинг йўқмиди? Керак бўлса топасанку! Китоб учун, журнал учун, иш устида, боғда, кўчада... Нима, сен киноюлдузмисан? Жаҳоншумул шахсмисан? Ана, бир даста суратинг ётибди. Ҳар хил. Ҳар ерда... Фақат... Онанг билан тушган суратинг йўқ!»

Оила даврасида катта-кичик ўтириб шу сингари ибратли ҳикоя-қиссаларни ўқиш, мушоҳада қилиш, фикр алмашиш нақадар фойдали бўлади.

Одатда, кўпчилик китобни якка ўзи ўқийди. Китоб ёлғизликда энг яхши дўст, ҳамдам ва ҳамсуҳбатдек бўлади, китоб ўқиган одам ўз ҳаёт йўлини кўзгуда кўргандек англаб, ҳатто келажагини белгилаб олади. Лекин китоб ўқилсаю, уни тушунилмаса ҳеч қандай фойдаси бўлмайди. Китоб ҳеч бир мушоҳадасиз, шунчаки ўқилса овқатни чайнамай ютгандек мағзи-маъносига тушунилмайди, агар китоб қунт қўйиб, синчиклаб ўқилса кишининг ҳаёт йўлига нур сочади, ақл-заковатини чархлайди. Бир донишманд, китоб ўқиш — энг арзон кўнгилхушлик ва узоқ давом этадиган оромдир, деб бежиз айтмаган.

Инсон ақл-заковати билан яратилган китобни абадий нур сочиб турадиган Қуёшга қиёс қилса арзийди. Китоби бор уй нурафшон, хонадон соҳибларининг дили шу нурдан мунаввар ва ақллари мукаррам бўлади. Оилавий китоб мутолаа қилиш эса меҳр-оқибатни, ҳурмат-иззатни, ақлий баркамолликни камол топтиради.

Тўлқин РАСУЛЕВ.

СУРАТДА: машҳур ёзувчи Абдулла Қодирий оиласида китобхонлик, (чапдан) Раҳбарниса (ёзувчининг умр дўсти), Аниса (қизи), Адиба (қизи), Жосият биби (онаси), Абдулла Қодирий, Маъсуд (ўғли), Назифа (қизи) ва Ҳабибулло Қодирий (ўғли). Сурат 1935 йилда олинган.

Тоживой тажанг шаҳар кезади

Елвизак расталар

Улфатлар билан бир ошхўрлик қилиш мақсадида масаллиқлар сотиб олгани Эски Жўвадаги бозорга боргандим. Қор ёғиб турибди, унинг устига совуқ шамол эсаяпти. Шундай пайтда иссиққина чойхонада ош ейишга нима етсин.

Бозор зиналаридан юқорига кўтарилдиму, рўпарадаги манзарани кўриб, жойимда туриб қолдим. Кенг майдонда қовун-тарвузлар, бир томонда қопларда сабзи, пиёз... Расталар етишмай, моллар ҳатто ерларга қўйиб ташланган. Нимаси ёмон, тўкинчилик-да, дерсиз. Бунга нима етсин, бироқ бозор ҳам шунга яраша бўлиши керак эмасми. Сотувчи ва харидорларнинг гапларини бир эшитиб кўринг.

— Ёз билан офтобда куйганимиз етмагандай, қишда бозорда шамдек қотамиз, шекилли.

— Шундай савлатли бозорни қурганлар атрофдаги расталарнинг устини ёпишни ўйлашмаганига ҳайронсан.

— Офтоб тафтидан сақловчи матоли ёпинғичлар йиртилиб, варрак бўлиб ётса ҳам, ҳеч кимнинг ғаши келмас экан-да.

Совуқдан жунжикаётган деҳқонларнинг бундай таъналаридан кейин паловхонтўра ҳам эсдан чиқди. Мутасадди акаларни бошлаб келай деб, терс бурилиб йўлга чиқдим...

Эгасини кутаётган чипталар

Тунов куни пойтахтдаги Темур Малик кўчасига ўтгандим. Ноёб китобларга чипта олиш учун макулатура топшириладиган жойга борсам, ҳеч ким йўқ. Ҳайрон бўлиб тургандим кексароқ аёл қўлида бир тахлам эски рўзнома, қоғозларни кўтариб келиб қолди. Нариროқдан ўтиб бораётган йигит унга қараб:

— Хола, овора бўлиб келибсиз, бу ерда макулатура қабул қилинмаяпти, — деди.

— Нега болам!

— Ўт ўчириш идорасидан рухсат беришмабди.

— Намунча сарсон қилишади, — деди аёл ҳолсизгина ҳассасига суяниб. — «Жасорат» кўчасида тузуккина дўкон бор эди, ҳамма кераксиз қоғозларни топшираётган эдик. Уни ёпиб, бу ерга кўчиришди. Атиги икки ой ишлаганда буни ҳам ёпишибди.

Кўз олдимга қоп, халталарда қоғозларни кўтариб олиб, сарсон бўлиб юрган қариялар, аёллар келди. Тайёр хом ашёни қабул қилмай, кишиларни овора қилаётган идорадаги жиянларим бунча беғам бўлишмаса. Ҳеч бўлмаса дўконлардаги ноёб китобларнинг чипталарини тезроқ эгаларига етказишни ўйлашмасмикан! Во ажаб!

Тоживой акага жияни С. АБДУЛЛАЕВ ҳамроҳлик қилди.

Маҳалладош

ГАЗЕТА ТАШКЕНТСКОГО ГОРОДСКОГО СОВЕТА ПО КООРДИНАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МАХАЛЛЯ.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 32-уй, Телефонлар 32-53-66, 33-99-42, 32-54-15.

ЖАМОАТЧИЛИК ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ.

5

ихтиёрий равишда истеъфо бериш тўғрисидаги аризасига биноан кўриб чиқилади.

Партия комитети ёки назорат комиссияси айрим аъзоларининг ваколатлари муддатидан аввал тўхтатилган тақдирда уларнинг ўрнига қуйи партия ташкилотлари томонидан бевосита вакил юбориш ёки шу ташкилотларнинг тавсияси асосида бевосита пленумнинг ўзида тўлдириш йўли билан қўшимча равишда янги аъзолар сайланиши мумкин.

Барча поғоналардаги партия комитетларининг котиблари, назорат комиссияларининг раислари улар тегишли йиғилишларда, конференциялар ва съездларда шу органларнинг аъзолари этиб сайланган пайтнинг ўзида ёки конференция, съезд томонидан берилган ваколатларга биноан партия комитетлари ва назорат комиссияларининг пленумларида сайланадилар. Улар тегишли партия комитетига ёки назорат комиссиясига ҳисоб бериб турадилар, партия аппарати ташкилотидан бўлак ҳар қандай партия ташкилотининг ҳисобида турадилар.

Марказий Комитет, Қорақалпоғистон жумҳурияти, вилоятлар партия комитетлари ўзларига нисбатан қуйи партия комитетларининг котибларини тавсия этиш ва чақириб олишни талаб қилиш, мазкур масалалар хусусида ихтилоф бўлган тақдирда эса тегишли партия ташкилотининг навбатдан ташқари конференциясини чақириш ёки бу ташкилотда референдум ўтказиш ҳуқуқига эгадирлар.

18. Партия комитетлари ва назорат комиссиялари ўзларини тузган партия ташкилотларига ҳисоб бериб турадилар. Сайланган органнинг ҳар бир аъзоси ўз иши ҳақида уни сайлаган ёки тавсия қилган партия ташкилотлари олдида йилига камида бир марта ҳисобот беради.

19. Қарорларни ишлаб чиқиш пайтида партия ташкилотлари ва уларнинг органлари ҳамма нуқтаи назарларни кўриб чиқишга мажбурдир. Кўпчилик қабул қилган қарор барча учун мажбурийдир. Озчилик ўз нуқтаи назарини партия йиғилишларида, конференцияларида, съездларида, ижроия ва назорат органларининг мажлисларида, партия оммавий ахборот воситаларида ҳимоя қилиш, қўшимча маърузалар билан чиқиш, ўз фикрини протоколларда қайд эттириш, баҳсли масалаларни ўз ташкилотида ёки юқори органларда қайта кўриб чиқилишини талаб қилиш ҳуқуқига эгадир.

Партия комитетларида ва назорат комиссияларида, уларнинг бюроларида, раёсатларида ихтилоф чиққан тақдирда қарор лойиҳаси такрорий муҳокама қилинади ва шу орган аъзоларининг кўпчилик овози билан қабул қилинади.

Съездлар, конференциялар, йиғилишларнинг қарорлари партия ташкилотлари учун мажбурийдир. Комитетлар ва бюроларнинг қарор лойиҳаси қайси партия ташкилотига таааллуқли бўлса, тайёрланиш жараёнида ўша ташкилотда муҳокама қилинади ва қабул этилгандан кейин ижро учун мажбурий бўлади.

20. Партиянинг сайланадиган органлари ваколатлари даврида ўзига бўйсунадиган ишчи аппаратини тузади. Бу аппарат улар фаолиятида асосан ахборотларни тўплаш ва таҳлил қилиш, социологик тадқиқотлар ўтказиш ва маслаҳатлар бериш хизматини ўтайди, аммо сайланадиган органни четлаб ўтиб буйруқ тусидаги йўл-йўриқлар ва тавсиялар бериши мумкин эмас. Партия аппарати бошланғич ва маҳаллий партия ташкилотларининг тавсиясига мувофиқ тузилади. Партия аппаратининг ходимларига меҳнат қонунлари жорий этилади.

21. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг ташкилотлари ва комитетлари ўз маблағларига ёки бошқа ташкилотлар билан биргаликда газета ва журналлар, бюллетенлар, ташвиқот, маълумот-ахборот ва бошқа материалларни нашр қилиш, тегишли таҳририятларни тузиш, телекўрсатув ва радиоэшиттириш студияларини ташкил қилиш ҳуқуқига эгадирлар.

Партиянинг оммавий ахборот воситалари партия ташкилотлари ва комитетларининг органларидир, уларнинг раҳбарлари тегишли партия йиғилишида, конференциясида, съездида, партия комитетининг пленумида сайланади.

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг марказий ахборот воситалари Қорақалпоғистон жумҳурияти ва вилоятлар партия ташкилотларининг раҳбар, ижроия ҳамда назорат органлари талабига биноан баёнот ва мурожаатномаларни, маҳаллий партия матбуоти эса шаҳар, район ва бошланғич партия ташкилотларининг ҳужжатларини эълон қилишга мажбурдир.

IV. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг ташкилий тузилиши

22. Ўзбекистон Коммунистик партияси ҳудудий-ишлаб чиқариш белгисига қараб тузилади. Бошланғич партия ташкилотлари унинг негизини ташкил этади, бу ташкилотлар коммунистлар ишлайдиган ёки яшайдиган жойда тузилади ҳамда ҳудуд бўйича партиянинг таянч бўғинига — район, шаҳар, сўнгра эса Қорақалпоғистон жумҳурияти, вилоятлар партия ташкилотларига бирлашади. Ўзбекистон ССЖнинг пойтахти шароитида иш олиб борадиган Тошкент шаҳар партия ташкилоти вилоят ташкилоти ҳуқуқига эга бўлиб, ўз масалаларини бевосита Ўзбекистон Коммунистик партиясининг юқори ва марказий органлари орқали ҳал қилади.

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг ташкилотлари ва комитетлари жумҳурият ҳудудида жойлашган Қуролли Кучларнинг партия ташкилотлари билан алоқа ўрнатади ва улар билан ҳамжиҳат бўлиб ишлайди.

Қуролли Кучларнинг коммунистлари Ўзбекистон Коммунистик партиясининг сайланадиган органлари ва ташкилотларига сайлашлари ва сайланишлари мумкин. Район, шаҳар, вилоят, жумҳурият партия конференциялари ва Ўзбекистон Коммунистик партияси съездига делегатлар жумҳурият Коммунистик партиясининг тегишли комитетлари белгилаган ваколат нормалари асосида қўшин қисмлари ва бирлашмаларининг партия йиғилишлари ва конференцияларида сайланадилар.

Коммунистларнинг ёки партия раҳбар ва ижроия органларининг ташаббуси билан партия ташкилотлари котибларининг кенгашлари, партия клублари, назарий семинарлар, сиёсий марказлар, кекса партия аъзоларининг кенгашлари ҳамда коммунистларни қизиқтирадиган масалалар ва муаммолар бўйича уларнинг бошқа шаклдаги бирлашмалари тузилиши ва ишлаши мумкин. Улар бошланғич партия ташкилотлари бўлмай, партиянинг дастурий йўл-йўриқларига асосланиб, турли масалаларни муҳокама қиладилар ва бу масалалар юзасидан ўз нуқтаи назарларини ишлаб чиқадилар, ҳар қандай поғонадаги партия комитетларининг муҳокамасига таклифлар ва лойиҳалар киритадилар.

Ўзбекистон Коммунистик партияси ташкилотларида партия сиёсати ва фаолиятининг энг муҳим муаммоларини муҳокама қилиш даврида коммунистлар муҳокама этилаётган ҳужжатлар (ҳаракат дастурлари) бўйича ўз лойиҳаларини биргаликда ишлаб чиқиш учун гуруҳларга бирлашишлари мумкин, бу гуруҳларнинг ички интизомга эга бўлган ташкилий тузилмалар (фракциялар) тарзида шаклланиши истисно этилади. Тузилган фракциялар тарқатиб юборилиши, унга кирган партия аъзолари аттестация қилиниши керак.

БОШЛАНҒИЧ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИ

23. Бошланғич партия ташкилотлари Ўзбекистон Коммунистик партиясининг негизи ҳисобланади, улар камида уч партия аъзоси бўлган тақдирда, уларнинг ташаббуси ёки тегишли район, шаҳар партия комитетининг таклифи билан ташкилот йиғилишининг қарори асосида тузилади. Уларни рўйхатга олиш масаласини район, шаҳар партия комитетининг бюроси ҳал қилади.

6

Ишлаб чиқаришдаги бошланғич партия ташкилотлари битта меҳнат жамоасида ёки битта шаҳар, район ҳудудида жойлашган меҳнат коллективларининг ишлаб чиқариш ёки бошқа бирлашмасида ишлаб турган коммунистларни бирлаштириш йўли билан тузилади.

Ҳудудий бошланғич партия ташкилотлари мазкур ҳудудда яшаб турган коммунистларни бирлаштириш йўли билан ҳам, шунингдек турар жой, маҳалла ёки даҳа ичидаги партия ташкилотларини бирлаштириш йўли билан ҳам тузилиши мумкин.

Бошланғич партия ташкилоти ўз таркибида партия гуруҳларини ва цех партия ташкилотларини тузиши мумкин. Унинг йиғилиши қарорига мувофиқ партия гуруҳларига ва цех партия ташкилотларига партияга аъзолик билан боғлиқ бўлган масалаларда бошланғич ташкилот ҳуқуқи берилиши мумкин. Бундай ҳуқуққа эга бўлмаган цех партия ташкилотлари ва партия гуруҳлари бошланғич партия ташкилоти йиғилишининг қарори билан уларга берилган ваколатлар доирасида ишлайди.

Ишлаб чиқаришдаги бошланғич партия ташкилотларида ҳудудий **цех партия ташкилотлари ёки партия гуруҳлари тузилиши мумкин.**

Бошланғич партия ташкилотлари ўз фаолиятининг аниқ вазифаларини ва шарт-шароитларини эътиборга олиб, Дастур ва Устав қоидаларига биноан партияга қабул қилиш ва ундаги аъзоликни тўхтатиш, ўз тузилишини, иш йўналишини ва услубини, партия йиғилишлари, сиёсий тадбирлар ўтказиш даврийлиги ва тартибини, молиявий-хўжалик фаолиятини белгилаш масалаларини мустақил равишда ҳал қилади, совет, хўжалик ва жамоат ташкилотлари билан ўзаро муносабатни йўлга қўяди.

Бошланғич партия ташкилотлари партия қарорларини тарғиб қилади ва амалга оширади, меҳнат жамоаларида ва аҳоли орасида партиянинг сиёсий йўлини ўтказишда барча поғоналардаги партия комитетларига кўмаклашади, партиянинг мафкуравий, сиёсий ҳамда ташкилотчилик вазифаларини амалга оширади, иқтисодий ва ижтимоий вазифаларнинг ҳал этилишига таъсир ўтказади, ижтимоий адолатни қаттиқ туриб ҳимоя қилади.

Бошланғич партия ташкилотлари партия съездларини, конференцияларини, партия комитетлари ва назорат комиссиялари пленумларини тайёрлаш пайтида ҳужжатлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш, ҳар қандай партия органининг қарорига ўз муносабатини билдириш ҳуқуқига эгадир, мазкур партия органи эса масаланинг моҳияти юзасидан жавоб қайтаришга мажбурдир. Бошланғич партия ташкилотлари ўз ҳисобида турадиган ёки ўзи партия органларига тавсия этган коммунистларни барча поғоналардаги партия органларининг таркибидан чақириб олиш тўғрисида таклиф киритишлари мумкин.

24. Бошланғич партия ташкилотининг партия йиғилиши заруратга қараб, бироқ камида икки ойда бир марта чақирилади. Умумий партия йиғилишини ўтказишнинг иложи бўлмаган тақдирда партия конференцияларини чақириш ёки ягона кун тартиби билан цех партия ташкилотларида ва партия гуруҳларида йиғилишларни ўтказиш мумкин.

Бошланғич партия ташкилоти таркибида бошланғич ташкилот ҳуқуқига эга бўлган цех ташкилотлари мавжуд бўлган тақдирда унинг йиғилиши (конференцияси) кундалик ишни бошқариш учун икки-уч йилга партия комитети ва унинг котибини, бошқа ҳамма ҳолларда партия бюросини сайлайди. 15 нафар ва ундан кўпроқ партия аъзоси бўлган бошланғич партия ташкилотларида, коммунистларнинг фикрига кўра назорат комиссиялари сайланиши мумкин.

Ҳисобида 15 нафардан камроқ партия аъзоси бўлган бошланғич ва цех партия ташкилотлари, одатда, ўз таркибида ички бўғинларни тузмайди. Уларда кундалик ишни йиғилиш белгилаган муддат ва тартибда бошқариш учун партия ташкилотининг котиби ва унинг ўринбосари, партия гуруҳларида эса партия гуруҳи ташкилотчиси сайланади.

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ РАЙОН, ШАҲАР ТАШКИЛОТЛАРИ

25. Бошланғич ташкилотларни бевосита бирлаштирувчи район ва шаҳар партия ташкилотлари Ўзбекистон Коммунистик партиясининг таянч бўғинларидир.

Район, шаҳар коммунистларининг навбатдаги партия конференциялари тегишли район, шаҳар партия комитетлари томонидан 5 йилда камида бир марта чақирилади.

Район, шаҳар партия комитетларининг қарорига, тегишли назорат комиссияси ёки юқори партия комитетининг таклифига, мазкур ташкилотнинг камида учдан бир қисмини бирлаштирувчи партия ташкилотларининг талабига биноан навбатдан ташқари партия конференцияси чақирилади.

Район, шаҳар партия конференцияси район, шаҳар партия комитетини, шунингдек назорат комиссиясини 5 йил муддатга сайлайди, уларнинг ҳисоботларини эшитади, фаолиятига баҳо беради, бошланғич партия ташкилотларининг фикрини ҳисобга олиб, район, шаҳар партия ташкилоти ишининг асосий йўналишларини белгилайди.

Район, шаҳар партия комитети конференциялар оралиғидаги даврда конференциялар томонидан берилган ваколатлар доирасида район, шаҳар партия ташкилотининг вакили бўлиб, ўзига қарашли органларнинг ишига раҳбарлик қилади ва бошланғич партия ташкилотлари фаолиятини мувофиқлаштириб туради, улар билан биргаликда меҳнат коллективларида ва фуқаролар яшайдиган жойларда партия сиёсати ва қарорларини амалга ошириш соҳасидаги ишларни ташкил қилади, аниқ ижтимоий-иқтисодий, маданий ва бошқа муаммоларни ишлаб чиқади, уларни жамоатчилик ва маҳаллий ҳокимият органлари муҳокамасига қўяди ва амалга оширишга кўмаклашади. Ўз ваколатига кирувчи масалаларни, яъни кадрлар, структура, бюджет-молия масалаларини бошланғич партия ташкилотлари билан биргаликда ҳал қилади.

Район, шаҳар партия комитетларининг пленумлари зарур ҳолларда, бироқ ярим йилда камида бир марта чақирилади. Зарурат туғилганда, район, шаҳар комитетларининг ва тегишли назорат комиссияларининг қўшма пленумлари чақирилиши мумкин.

Район, шаҳар партия комитетларининг пленумлари бошланғич партия ташкилотининг фаолияти Ўзбекистон Коммунистик партияси Уставининг талабларига зид келган ҳолларда ушбу ташкилотни тарқатиб юбориш ҳақида қарор қабул қилиб, сўнгра унинг аъзоларини аттестациядан ўтказиш ҳуқуқига эга.

Район, шаҳар партия комитетлари бошланғич ташкилотларнинг фикрларини ҳисобга олиб, пленумларда ўз таркибидан бюро сайлайди, конференциялар оралиғидаги даврда эса конференциялар томонидан уларга берилган ваколатларга биноан айни вақтда район, шаҳар партия комитетлари бюросининг аъзолари бўлган котибларни сайлайди.

Бюро район, шаҳар партия комитетлари пленумларининг ва юқори партия органларининг қарорлари ижросини ташкил қилади, шу мақсадда бошланғич партия ташкилотларининг ва район, шаҳар партия комитетлари комиссияларининг фаолиятини мувофиқлаштириб туради, комитет аппаратининг ишига раҳбарлик қилади. Бюро бошланғич партия ташкилотларини рўйхатга олиш ҳақида қарор қабул қилади, энг йирик бошланғич партия ташкилотларининг партия комитетларига уларнинг розилиги билан коммунистларни ҳисобга олиш масалаларида район партия комитети ҳуқуқини бериш ҳақидаги так-

7

лифларни юқори партия комитетига ҳавола қилади. Бюро ҳар йил ўз фаолияти тўғрисида тегишли партия комитетининг пленумида ҳисобот бериб туради.

Район, шаҳар, партия комитетларининг бюроси бошланғич партия ташкилотининг қарорига далиллар асосида қўшилмаслик, бу қарор партия Дастури ва Устави қоидаларига зид бўлса, уни бекор қилиш ҳуқуқига эга.

Район, шаҳар партия комитетларида коммунистлар ҳисобга олиб борилади.

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ, ВИЛОЯТЛАР ТАШКИЛОТЛАРИ

26. **Ўзбекистон Коммунистик партиясининг Қорақалпоғистон жумҳурияти ташкилоти** Ўзбекистон Коммунистик партияси сиёсати доираларида иш олиб борар экан, у Қорақалпоғистон жумҳуриятида давлат қурилиши, унинг иқтисодий, ижтимоий ва маданий ривожланиши масалаларида ўз сиёсий йўлини мустақил равишда белгилайди. У жумҳурият доирасида қабул қилган қарорлар ва юқори партия органларининг қарорлари бажарилишини таъминлайди.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Марказий Назорат комиссиясини сайлаш чоғида Қорақалпоғистон жумҳурияти партия ташкилоти учун унинг шу органларда мутаносиб ваколатини таъминлайдиган ҳиссаси белгиланади. Қорақалпоғистон жумҳурияти партия комитетининг биринчи котиби Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг ва Марказий Комитет Бюросининг таркибига киради.

Вилоятлар партия ташкилотлари вилоят доирасида партия сиёсатини амалга ошириш юзасидан иш олиб боради, ўзлари қабул қилган қарорларнинг ҳамда юқори партия органлари қарорларининг бажарилишини таъминлайди.

Қорақалпоғистон жумҳурияти ташкилотининг, вилоятлар партия ташкилотларининг навбатдаги конференциялари тегишли партия комитети томонидан 5 йилда камида бир марта чақирилади.

Партия комитетининг қарорига, тегишли назорат комиссиясининг ёки Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг таклифига биноан мазкур ташкилот аъзоларининг камида учдан бир қисмини бирлаштирувчи ташкилотларнинг талаби билан навбатдан ташқари партия конференцияси чақирилади.

Қорақалпоғистон жумҳурияти партия конференцияси, вилоят партия конференцияси 5 йил муддатга тегишли партия комитетини, шунингдек назорат комиссиясини сайлайди, уларнинг ҳисоботларини тинглайди, ҳисоботлар юзасидан қарорлар қабул қилади, уларнинг фаолиятига баҳо беради.

Тегишли партия комитетларининг конференциялари, шунингдек, зарур деб топилганида, лекин ярим йилда бир марта чақириладиган пленумлари партия ташкилотларининг фикрини ҳисобга олиб, ўз ҳудудидаги сиёсий, миллий, ижтимоий, иқтисодий, экологик, маданий-маънавий муаммоларни ҳал этиш дастурларини ишлаб чиқади ҳамда давлат ҳокимияти органларига ва аҳолига тақдим қилади. Конференция ва пленумларда партия ички турмуши, кадрлар иши, партия ташкилотларининг тузилиши ва бюджети, нашриёти ва молия-хўжалик фаолияти масалалари муҳокама қилинади. Зарур бўлганида тегишли партия комитетлари ва назорат комиссияларининг қўшма пленумлари чақирилиши мумкин.

Қорақалпоғистон жумҳурияти, вилоят партия комитетлари конференциялар оралиғидаги даврда уларга конференциялар томонидан берилган ваколатлар доирасида тегишли партия ташкилоти манфаатларини ҳимоя қилади, ўзига қарашли органлар ишига раҳбарлик қилади ва район, шаҳар партия ташкилотларининг жорий ишларини мувофиқлаштириб турадилар.

Қорақалпоғистон жумҳурияти, вилоят партия комитетлари пленумларда ўз таркибидан бюро сайлайди, конференциялар оралиғидаги даврда эса конференциялар томонидан берилган ваколатлар асосида айни вақтда партия комитети бюросининг аъзоси бўлган котибларни сайлайди.

Бюро тегишли партия комитети пленумлари ва юқори партия органлари қарорларининг бажарилишини ташкил қилади, шу мақсадда район, шаҳар партия ташкилотлари ва партия комитети комиссияларининг фаолиятини мувофиқлаштиради, комитет аппаратининг ишига раҳбарлик қилади.

Бюро энг йирик бошланғич партия ташкилотларининг партия комитетларига уларнинг розилиги билан, шунингдек, тегишли район, шаҳар партия комитетининг фикрини ҳисобга олиб, коммунистлар ҳисобини юритиш масалаларида район партия комитети ҳуқуқини беради. Бюро ўз фаолияти ҳақида ҳар йили тегишли партия комитетининг пленумида ҳисобот беради.

Қорақалпоғистон жумҳурияти, вилоят партия комитетлари қабул қилинадиган қарорлар ижросини ташкил этиш ҳамда тегишли партия комитетлари аппаратига раҳбарлик қилиш учун ўз пленумининг қарорига биноан котибият тузишлари мумкин.

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ РАЙОН, ШАҲАР, ВИЛОЯТ, ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ НАЗОРАТ КОМИССИЯЛАРИ

27. Район, шаҳар, вилоят, Қорақалпоғистон жумҳурияти партия ташкилотларининг назорат комиссияси бошланғич партия ташкилотлари тавсия этган коммунистлар орасидан сайланади. Назорат комиссиясининг аъзолари тегишли партия комитети аппаратида ишлашлари мумкин

Назорат комиссиялари Ўзбекистон Коммунистик партияси дастурий ҳужжатлари ва Уставининг бажарилишини, раҳбар партия органларининг қарорлари ижросини назорат қилиб боради. Улар партия ташкилотларининг фаолиятида коллегиаллик, ошкоралик, партия ички демократияси қоидаларига риоя этилишини текширади, бюрократизм ва ўзбошимчаликка қарши курашади, партия сафларининг бирлигини мустаҳкамлашга кўмаклашади. Коммунистларнинг партия интизомига ва ижтимоий-ахлоқ қоидаларига қандай риоя қилинаётганликлари билан боғлиқ масалаларни ҳал этади, партия аъзоларининг нафсонияти ва қадр-қимматини ҳимоя қилади, уларнинг шикоят аризаларини кўриб чиқади, танқидни бўғишда, суиистеъмолчиликда айбдор бўлганларни партиявий жавобгарликка тортади, партия бюджети ижросини ҳамда партия комитетлари ва партия муассасалари молия-хўжалик фаолиятини тафтиш қилади.

Назорат комиссияси уни сайлаган орган олдида ҳисобот бериб туради, Ўзбекистон Коммунистик партиясининг Уставига ҳамда тегишли партия конференцияси тасдиқлаган низомга мувофиқ мустақил ишлайди, ўз фаолияти ҳақида коммунистларга мунтазам ахборот бериб туради. Назорат комиссияларининг пленумлари зарур деб топилганда, бироқ ярим йилда камида бир марта ўтказилади.

Назорат комиссияси ўз фаолиятидаги жорий масалаларни муҳокама қилиш ва ҳал этиш учун ўз таркибидан раёсат сайлайди, раёсат ишига комиссия раиси раҳбарлик қилади. Раёсат ҳар йили ўз фаолияти тўғрисида тегишли назорат комиссиясининг пленумида ҳисобот бериб туради.

Назорат комиссияларида улар фаолиятининг асосий йўналишлари бўйича ишчи назорати гуруҳлари тузилиши мумкин.

Бу гуруҳлар назорат комиссиясининг пленумларида комиссия аъзоларидан, шунингдек, гуруҳга маслаҳатчи ёки кенгашчи сифатида киритилган бошқа коммунистлардан тузилади.

Назорат комиссиясининг аъзолари тегишли партия комитетларининг пленумлари ишида, партия комитетларининг аъзолари эса назорат комиссиялари пленумларининг ишида маслаҳат овози билан қатнашишлари мумкин.

8

Партия комитетлари ва назорат комиссиялари ўзаро келишмовчиликларни, муросага келтирувчи комиссиялар тузиш йўли билан ёки қўшма пленумларда ҳал этади. Бундай қарор алоҳида-алоҳида овозга қўйилганида партия комитети ва назорат комиссияси аъзоларининг камида учдан икки қисми уни ёқлаб овоз бергандагина қабул қилинган деб ҳисобланади. Вужудга келган келишмовчиликларни қўшма пленумда ҳал этиш имконияти бўлмаган тақдирда улар юзасидан партия органи қарор қабул қилади ёки тегишли партия ташкилотининг навбатдан ташқари конференцияси чақирилади.

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ ЮҚОРИ ВА МАРКАЗИЙ ОРГАНЛАРИ

28. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг съезди унинг олий органидир. Навбатдаги съездлар Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети томонидан ҳар 5 йилда камида бир марта чақирилади. Марказий Комитетнинг съезд чақириш, унинг кун тартиби ва вакиллик нормаси тўғрисидаги қарори съездга камида уч ой қолганида эълон қилинади. Марказий Комитет съезд муҳокамасига қўйиладиган асосий масалаларга доир ҳужжатлар лойиҳаларини съездга камида бир ой қолганида эълон қилинади.

29. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг навбатдан ташқари (фавқулодда) съезди Марказий Комитет томонидан унинг ташаббуси билан, Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Назорат комиссиясининг таклифига кўра ёки жумҳурият коммунистлари умумий сонининг камида учдан бир қисмини бирлаштирган партия ташкилотларининг, шунингдек,уч ва ундан ортиқ вилоят партия ташкилотларининг талабига мувофиқ чақирилади. Съезд икки ой ичида чақирилади ва унда кўпчилик вилоят партия ташкилотларининг вакиллари қатнашган тақдирда ваколатли ҳисобланади.

Марказий Комитет навбатдан ташқари (фавқулодда) съездни чақирмаган тақдирда уни ўтказишни талаб қилган ташкилотлар навбатдан ташқари (фавқулодда) съездни чақириш бўйича партия Марказий Комитети ҳуқуқларидан фойдаланадиган ташкилот комитетини тузиши мумкин.

30. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг съезди:

— Марказий Комитет ва Марказий Назорат комиссиясининг, съездда сайланган бошқа органлар ва шахсларнинг ҳисоботлари ва маърузаларини тинглайди, улар юзасидан қарорлар қабул қилади ва уларнинг ишига баҳо беради;

— Ўзбекистон Коммунистик партиясининг дастурий ҳужжатлари ва Уставини қабул қилади, уларни қайта кўриб чиқади ва ўзгартиради, жумҳурият Коммунистик партияси номидан КПСС Дастури ва Уставига ўзгартишлар киритиш юзасидан таклифлар тақдим этади;

— Ўзбекистон Коммунистик партиясининг жумҳуриятда давлат тузилиши, унинг ижтимоий-иқтисодий ва миллий-маданий тараққиёти соҳасидаги сиёсий йўлини, ўз назарий, мафкуравий ва ташкилотчилик фаолиятининг асосий йўналишларини белгилайди;

— КПСС ички ва ташқи сиёсати масалалари, унинг юқори ва марказий органлари фаолиятига оид масалалар, КПСС съезди муҳокамасига киритиладиган муҳим масалалар юзасидан Ўзбекистон Коммунистик партиясининг нуқтаи назарини ишлаб чиқади.

— Ўзбекистон Коммунистик партиясининг КПССнинг юқори ва Марказий органлари билан, бошқа иттифоқдош жумҳуриятларнинг Коммунистик партиялари билан ўзаро муносабатларига оид масалалар юзасидан қарорлар қабул қилади, бу масалаларда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетига тегишли ваколатлар беради;

— Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетини ва Марказий Назорат комиссиясини сайлайди;

— Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи котибини сайлайди, айни вақтда уни Марказий Комитетнинг ва Марказий Комитет Бюросининг аъзоси қилиб сайлайди, бу масалада съездлар ва умумжумҳурият партия конференциялари орасидаги даврда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетига тегишли ваколатлар беради;

— Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Назорат комиссияси раисини сайлайди, айни вақтда уни жумҳурият Коммунистик партияси Марказий Назорат комиссияси ва Марказий Назорат комиссияси раёсати таркибига киритади, бу масалада съездлар ва умумжумҳурият партия конференциялари орасидаги даврда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Назорат комиссиясига тегишли ваколатлар беради;

—Партия ташкилотларининг таклифларига биноан Ўзбекистон Коммунистик партияси вакилларини КПССнинг юқори ва марказий органлари таркибига номзод қилиб кўрсатади ва делегат қилиб юборади, уларни ана шу органлардан чақириб олади. Бу масалаларда съездлар орасидаги даврда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Марказий Назорат комиссиясига зарурий ваколатлар беради.

31. Съездлар орасидаги даврда Марказий Комитет жумҳурият Коммунистик партиясининг сиёсий ва амалий фаолиятига оид етилган масалаларни муҳокама қилиш учун Ўзбекистон Коммунистик партиясининг умумжумҳурият конференциясини чақириши мумкин. Марказий Комитет ва Марказий Назорат комиссиясининг аъзолари конференция ишида ҳал қилувчи овоз билан қатнашадилар, уларнинг сони конференция делегатларининг ярмисидан ошмаслиги керак.

Конференция Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Марказий Назорат комиссиясининг ишлари ҳақидаги ҳисоботларини тинглаш, уларнинг аъзоларини қисман (съездлар орасидаги даврда учдан бир қисмигача) қайта сайлаш, жумҳурият Коммунистик партиясининг дастурий ҳужжатлари ва Устави доирасида Ўзбекистон Коммунистик партияси учун мажбурий бўлган бошқа қарорлар қабул қилиш ваколатига эга.

32. Съездлар ва конференциялар орасидаги даврда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети:

— Ўзбекистон Коммунистик партияси съездлари ва конференциялари қарорларининг бажарилишини ташкил этади;

— давлат қурилиши, иқтисодий, ижтимоий ва миллий-маданий, сиёсий масалаларга доир таклифларни ишлаб чиқади ҳамда Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашига, унинг комитетлари ва комиссияларига, жумҳурият ҳукуматига тақдим этади;

— жумҳуриятнинг ваколатли органларида Ўзбекистон Коммунистик партияси партия гуруҳлари фаолиятини йўналтириб туради;

— Ўзбекистон Коммунистик партиясининг кадрларга доир сиёсатини ишлаб чиқади ва амалга оширади;

— Жумҳурият Коммунистик партияси муассасаларини, корхоналарини тузади ва уларнинг фаолиятини назорат қилиб туради;

— Жумҳуриятдаги ижтимоий-сиёсий ташкилотлар билан ўзаро ҳамкорлик қилади, КПСС марказий органлари, бошқа иттифоқдош жумҳуриятларнинг Коммунистик партиялари, чет эл партиялари билан алоқаларда Ўзбекистон Коммунистик партияси вакили бўлиб иш кўради.

— Ўзбекистон Коммунистик партияси съезди ёки умумжумҳурият конференцияси томонидан унга берилган бошқа раҳбарлик ваколатларини амалга оширади.

33. Марказий Комитет пленумлари орасидаги даврда сиёсий ва ташкилий масалаларни ҳал қилиш учун Марказий Комитет Бюросини сайлайди, партия қарорлари ижросини ташкил этиш ва Марказий Комитет аппаратига раҳбарлик қилиш учун эса Котибиятни тузади. Бюро ва Котибият аъзолари сонини Марказий Комитет пленуми белгилайди. Марказий Комитет котиблари Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бюроси таркибига кирадилар. Бюро ва Котибият ишига Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи котиби, у йўқлигида иккинчи котиби раҳбарлик қилади.

Марказий Комитет Бюроси қарорларини партия ташкилотларига ўз номидан юборади. Бюро энг муҳим масалаларга доир қарорларни бошланғич партия ташкилотлари муҳокамасига қўяди, сўнгра Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети пленуми тасдиғига тақдим этади.

Марказий Комитет Бюроси ҳар йили Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети пленумида ўз фаолияти ҳақида ҳисобот бериб туради.

34. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетида унинг фаолиятидаги асосий йўналишлар бўйича доимий комиссиялар тузилади. Улар пленумда Марказий Комитет аъзоларидан, шунингдек маслаҳатчи ва кенгашчи сифатида тасдиқланадиган бошқа коммунистлардан тузилади. Комиссияларга Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг котиблари ёки Бюро аъзолари бошчилик қиладилар.

35. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Назорат комиссияси ўз фаолиятида Ўзбекистон Коммунистик партияси Уставига ҳамда Ўзбекистон Коммунистик партияси съездида тасдиқланадиган Низомга амал қилади. У ўз фаолиятига доир жорий масалаларни кўриб чиқиш ва ҳал қилиш учун ўз таркибидан раёсат сайлайди, раёсат ишига комиссия раиси раҳбарлик қилади.

Марказий Назорат комиссиясида унинг фаолиятидаги асосий йўналишлар бўйича ишчи назорат гуруҳлари тузилади. Улар Пленумда комиссия аъзоларидан, шунингдек, гуруҳга маслаҳатчи ёки кенгашчи сифатида киритиладиган бошқа коммунистлардан тузилади.

Марказий Назорат комиссиясининг аъзоси айни вақтда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг аъзоси бўлиши ва унинг аппаратида ишлаши мумкин эмас.

36. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Марказий Назорат комиссияси йилига камида икки марта ялпи мажлис ўтказади, зарур ҳолларда эса қўшма мажлислар ўтказади. Қўшма пленумларнинг қарорлари алоҳида овозга қўйилиб, кўпчилик ёқлаб овоз берган тақдирда, келишмовчиликлар юзага келганида эса Марказий Комитет ва Марказий Назорат комиссияси аъзоларининг камида учдан икки қисми ёқлаб овоз берганида қабул қилинган деб ҳисобланади.

Марказий Комитет ва Марказий Назорат комиссиясининг қўшма пленумида вужудга келган келишмовчиликни ҳал қилиш имконияти бўлмаганида, Ўзбекистон Коммунистик партиясининг навбатдан ташқари съездини чақириш ҳақида қарор қабул қилинади.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг аъзолари Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Назорат комиссиясининг пленумлари ишида, Марказий Назорат комиссиясининг аъзолари эса Марказий Комитет пленумлари ишида маслаҳат овози билан қатнаша оладилар.

V. Советлар, давлат органлари, жамоат ташкилотларидаги коммунистлар

37. Ўзбекистон Коммунистик партияси бошқа ижтимоий-сиёсий кучлар билан эркин мусобақада сиёсий раҳбарликка бўлган ўз ҳуқуқини ҳимоя қилиб, ўзининг ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ва бошқа дастурларини ишлаб чиқади ва жамиятга тақдим этади, оммани партия томонига ва сафларига жалб қилади, Совет, давлат, хўжалик органлари ва меҳнат жамоаларида ишловчи коммунистлар орқали ўз сиёсий йўлини ўтказади.

У жумҳурият Президентини, Ўзбекистон ССЖ ва маҳаллий Советлар халқ депутатларини сайлаш пайтида ўз номзодларини кўрсатади, уларга сайлов кампаниясини ташкил этишда кўмаклашади, сиёсий усуллар билан уларнинг сайланишини таъминлашга ҳаракат қилади.

Партия ташкилотлари Конституция асосида ва унга мувофиқ амал қилаётган бошқа ижтимоий-сиёсий ташкилотлар ва тузилмалар билан сайловолди битимлар тузиши, улар кўрсатган ва партия аъзоси бўлмаган номзодларни қўллаб-қувватлаши мумкин.

38. Халқ депутатлари Советларига сайланган жумҳурият коммунистлари Советларнинг ваколатли даврида ўз фаолиятларини мувофиқлаштириш ҳамда сайловчиларнинг эрк-хоҳиши ва наказларини амалга ошириш учун Ўзбекистон Коммунистик партиясининг партия гуруҳларига бирлашадилар. Коммунистларнинг Советларда раҳбар партия органларидан мустақил бўлган, лекин КПСС ёки Ўзбекистон Компартияси номидан иш кўрадиган гуруҳлар ёки фракциялар тузишига йўл қўйилмайди.

Партия гуруҳлари партия съездлари ва конференцияларининг, тегишли партия комитетлари пленумларининг қарорларига амал қилади, уларнинг тавсияларини ҳисобга олади. Уларнинг аъзолари Советларнинг сессияларида, комитетлари ва комиссияларида партия гуруҳлари йиғилишларида кўпчилик томонидан ишлаб чиқилган ва қабул қилинган йўналишларда туришлари шарт.

Партия гуруҳлари жорий ишлар учун бюро ёки раис сайлаши мумкин.

Советлардаги партия гуруҳлари зарур ҳолларда ўз таркибида регионнинг маъмурий-ҳудудий бўлинишига, уларнинг комитетлари ва комиссиялар ишидаги иштирокига биноан ёки бошқа белгиларига кўра коммунист депутатларни бирлаштирувчи тузилмалар ташкил этишлари мумкин. Бу тузилмалар Совет партия гуруҳи бюросига ўз вакилларини юборади.

39. Ўзбекистон Коммунистик партияси жумҳуриятнинг ҳуқуқларини тан оладиган, демократия ва ижтимоий адолат позициясида турадиган, Ўзбекистон ССЖ Конституцияси негизида ва доирасида иш кўрадиган ижтимоий кучлар билан ҳамкорлик қилади. У ўз муносабатларини касаба уюшмалари, бошқа жамоат ташкилотлари ва оммавий ҳаракатлар билан сиёсий ҳамжиҳатлик ва ҳамкорлик, бошқача нуқтаи назарни ҳурмат қилиш асосида олиб боради.

Жамоат ташкилотлари томонидан чақириладиган съездлар ва конференцияларда Советлардаги гуруҳларга ўхшаш партия гуруҳлари тузилиши мумкин.

40. Партия органлари ва бошланғич партия ташкилотлари ёшлар билан ишлашда Ўзбекистон Ленинчи Коммунистик Ёшлар Уюшмасига таянади, социалистик маслакдаги бошқа ёшлар ташкилотлари билан ҳамкорлик қилади, уларнинг фаолиятига ҳар томонлама ёрдам кўрсатади, Ўзбекистон Компартиясининг ёшларга доир сиёсатини ишлаб чиқишга ва амалга оширишга уларни жалб қилади. Партия ва комсомол ташкилотларининг ҳамжиҳатлиги сиёсий ҳамкорлик, ғоявий муштараклик, Ўзбекистон Ленинчи Коммунистик Ёшлар Уюшмаси мустақиллигини тан олиш, ўзаро ҳурмат ва ишонч қоидалари асосида қурилади.

Ўзбекистон Коммунистик партияси жумҳурият комсомолини ўз сафларини тўлдириш учун энг яқин резерв деб ҳисоблайди.

Ёшлар ташкилотларининг сайланган органлари аъзолари тегишли партия комитетларида ва улар тузадиган комиссияларда ёшларга доир сиёсат масалалари кўриб чиқилаётганида иштирок этиш ҳуқуқларига эгадир.

41. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг бошланғич ташкилотлари ва комитетлари коммунистларни ва партиясизларни давлат, хўжалик, ижтимоий фаолиятнинг аниқ участкаларига тавсия этиши мумкин. Сиёсий усулларда иш олиб бориб, уларнинг тегишли лавозимларга сайланишида ёки тайинланишида кўмаклашади, коммунистларнинг ишлари тўғрисидаги ҳисоботларини тинглайди, бундан чиқарилган хулосалар ва тавсияларни ошкор қилади.

Партия ташкилотлари уларнинг тавсиялари билан лавозимга кўтарилган ходимларни, агар улар ишончни оқламасалар ёки уларнинг хатти-ҳаракатлари партиянинг сиёсий йўлига зид бўлса, чақириб олиш масаласини қўйиши мумкин.

VI. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг пул маблағлари ва мол-мулки

42. Ўзбекистон Коммунистик партияси ва унинг ташкилотлари фаолияти партия даромадлари ҳисобидан молиявий ва моддий-техникавий воситалар билан таъминланади.

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг пул маблағи партияга аъзолик бадалларидан, нашриёт, ишлаб чиқариш — хўжалик ва соҳибкорлик фаолияти даромадларидан, коммунистлар, айрим фуқароларнинг, корхона ва бошқа ташкилотлар меҳнат жамоаларининг ихтиёрий бадалларидан ҳамда сиёсий иш манфаатларига ва амалдаги қонунларга зид бўлмаган бошқа тушумлардан таркиб топади.

Ўзбекистон Коммунистик партияси аъзоларининг ҳар ойда тўлайдиган партияга аъзолик бадаллари қуйидаги миқдорда белгиланади:

даромади 70 сўмгача бўлганида — 10 тийин
71 сўмдан—100 сўмгача — 20 тийин
101 сўмдан—150 сўмгача — 30 тийин
151 сўмдан—250 сўмгача — 1 фоиз
250 сўмдан ошганда — 2 фоиз

Ишлаётган коммунист-пенсионерлар партияга аъзолик бадалларини пенсиядан ва иш ҳақидан алоҳида-алоҳида тўлайдилар.

Комсомолда ишлайдиган коммунистлар бошланғич партия ташкилоти қарори билан аъзолик бадалларини комсомол кассасига тўлайдилар.

43. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг бюджети, унинг тузилиши, унга Қорақалпоғистон жумҳурияти, вилоятлар партия ташкилотлари, жумҳурият Коммунистик партиясининг корхоналари ва ташкилотлари даромадларидан ажратмалар ва уларга бериладиган дотациялар, партия бюджетининг ижроси ҳақидаги ҳисобот ҳар йили Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети пленумида тасдиқланади ва бундан коммунистлар хабардор қилинади.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Назорат комиссияси, бошқа назорат органларининг харажати учун маблағ тегишли партия комитетлари ва назорат комиссияларининг қўшма пленумларида белгиланади.

Қорақалпоғистон жумҳурияти, вилоят, шаҳар ва район партия ташкилотлари ўз бюджетларини тасарруф қилишда, барча тузилма, штат ва ишлаб чиқариш-хўжалик масалаларини ҳал этишда, молиявий имкониятларни ҳисобга олган ҳолда корхоналар ва ташкилотларни, вақтли нашрларни тузиш, қайта ташкил этиш ва тугатишда мустақилдир. Мазкур партия ташкилотларининг бюджетлари ва уларнинг ижроси тўғрисидаги ҳисоботлар тегишли партия комитетларининг пленумларида тасдиқланади ва бундан коммунистлар хабардор қилинади. Партия ташкилотларининг партия дастурий мақсадларига ва Уставига зид келмайдиган фойдали хўжалик фаолияти рағбатлантирилади.

44. Ўзбекистон Коммунистик партияси КПСС мулкига умумпартия бойлиги сифатида шерикдир. Иморатлар, иншоотлар, ускуналар, асбоб-анжомлар, маданий-маърифий ва соғломлаштириш муассасаларининг мулки, пул маблағлари, корхона ва хўжаликлар партия нашриётлари ва улар таркибига кирувчи вақтли нашрлар ва босмахоналар, шунингдек партия маблағи ҳисобидан сотиб олинган ёки вужудга келтирилган бошқа мол-мулк коммунистик партия мулкчилик ҳуқуқининг объектлари бўлиб, булардан у мустақил фойдаланади.

Партия комитетлари ўзларига тегишли мулкни оператив бошқарадилар (эгалик қиладилар, фойдаланадилар, тасарруф қиладилар). Улар партия мулкини сотиш ёки бошқа йўл билан тасарруфидан чиқариш масалаларини Ўзбекистон Коммунистик партиясининг съезди, конференцияси ёки Марказий Комитет пленуми томонидан тегишли ваколат берилган юқори партия органининг рухсати билангина, шунингдек коммунистлар референдуми асосида ҳал эта оладилар.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Қорақалпоғистон жумҳурияти, вилоят, шаҳар, район партия комитетлари, партиянинг корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари юридик шахс ҳуқуқидан фойдаланадилар ва бу ҳуқуқларни ўз бўлинмаларига беришлари мумкин. Бошланғич партия ташкилотлари юридек шахс ҳуқуқларидан амалдаги қонунларга мувофиқ моддий таъминоти кафолатланган тақдирдагина фойдаланишлари мумкин.

Партия аъзолик бадалларидан тушган пулнинг 50 фоизигача бўлган қисми бошланғич партия ташкилотлари фаолиятини маблағ билан таъминлашга ажратилади. Бунда маблағларнинг ярми бевосита бошланғич партия ташкилотлари ихтиёрига берилади, қолган қисми эса район, шаҳар бошланғич партия ташкилотларининг марказлаштирилган фондига бирлаштирилиб, уларга ана шу маблағларни тасарруф қилиш ҳуқуқи биргаликда қабул қилинган қарорга биноан партия ташкилотлари котиблари кенгашига ёки уларнинг розилиги билан тегишли район, шаҳар партия комитетларига берилади. Бошланғич партия ташкилотлари уларга оммавий-сиёсий ишларни ўтказиш, меҳнаткашлар ва аҳоли орасида тарбиявий ишларни ҳамда партия Уставида кўзда тутилган бошқа мақсадларни амалга ошириш учун меҳнат жамоалари ёки айрим фуқаролар ихтиёрий равишда ўтказган маблағлардан ҳам фойдалана оладилар.

Партия ташкилотларининг молиявий фаолиятига, пул маблағларини тақсимлаш ва қайта тақсимлашга доир масалаларни ҳал этиш учун район, шаҳар партия комитетлари, райком ҳуқуқига эга бўлган партия комитетлари ҳузурида бошланғич партия ташкилотларининг котиблари иштирокида молия комиссиялари тузилади.

Барча поғонадаги партия комитетлари ва назорат комиссиялари партия бюджетининг аҳволи ва маблағларнинг сарфланиши тўғрисида коммунистларни ҳар йили хабардор қилиб туради.

VII. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий органларининг қароргоҳи

45. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Марказий Назорат комиссиясининг қароргоҳи Тошкент шаҳридадир.

VIII. Ўзбекистон Коммунистик партияси фаолиятини тўхтатиш тартиби

46. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг фаолияти у бошқа сиёсий ташкилотлар билан бирлашган ёки қўшилиб кетган тақдирда, бўлиниши ёхуд ўзини ўзи тарқатиб юбориши натижасида тўхтатилиши мумкин. Бу масала Ўзбекистон Компартияси съезди томонидан коммунистларнинг учдан икки қисмидан ортиғи шундай қарор қабул қилиш истагини билдирсагина ҳал қилинади.

ИЛОВА

Ўзбекистон Коммунистик партияси КПСС учун умумий бўлган барча норматив-методик ҳужжатларга амал қилади. Зарур ҳолларда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Марказий Назорат комиссияси қўшма пленумининг қарори билан уларни жумҳурият партия ташкилотларида қўллаш шартлари белгиланиши мумкин.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Марказий Назорат комиссиясининг қўшма пленумида Марказий Комитет ва Марказий Назорат комиссияси, Қорақалпоғистон жумҳурияти, вилоятлар партия комитетлари комиссиялари таклифи билан Ўзбекистон Коммунистик партияси Устави асосида Ўзбекистон Коммунистик партиясининг норматив-методик ҳужжатлари ишлаб чиқилиши ва тасдиқланиши мумкин.

ЯНГИЧА ВАЗИФАЛАР, ЯНГИЧА ЁНДАШУВЛАР

(Давоми. Боши 1-бетда).

Ҳамза ноҳиясидаги 5-уй бошқармаси ҳудудий партия ташкилотининг котиби **А. Г. Маличенко** Ўзбекистон Компартияси Уставининг ҳудудий партия ташкилотлари тузиш аҳамияти кўрсатилган моддаларига тўхталар экан, бугунги кунда коммунистлар, партия қўмиталари иш олиб бораётган шароит мураккаблигини таърифлаб берди, КПСС ҳокимиятга даъвогарлик қилаётган бошқа кучларга ташаббусни бериб қўйиши мумкин эмас.

Бозор иқтисодиётига ўтилиши билан янги ишлаб чиқариш муносабатлари ва янги ишлаб чиқариш кучлари пайдо бўлади. Бундай ҳолатда коммунистлар билан ишлаб чиқаришда, айниқса ширкатларда партиявий иш олиб бориш ўта қийин бўлиб қолади. Бунда уларни айблаб бўлмайди. Ҳозирнинг ўзида бизда бир неча йилдан кейин пайдо бўлиши мумкин бўлган ҳолатга тайёргарлик кўриб қўйиш керак. Масалан, партиявий клублар, ҳудудий партия ташкилотлари тузиш мумкин ва керак. Улар ишига КПСС аъзолари жалб қилиниши лозим. Бу соҳада муайян тажриба бор. Масалан, биздан бошқа минтақаларда аҳолининг жамоатчилик асосида ўзини ўзи бошқарадиган маҳалладек орган йўқ. Шунинг учун коммунистлар билан ишлаб чиқаришда иш олиб боришдан воз кечмаган ҳолда ҳудудий принципга ҳам ўта бошлаш даркор. Ҳозирча бу принцип фақат ноҳия, шаҳар, вилоят, жумҳурият миқёсида қўлланилмоқда.

Тошкент шаҳар хотин-қизлар кенгашининг раисаси **Х. Ғ. Қодирова** Ўзбекистон Компартияси XXII съездининг иккинчи босқичида хотин-қизлар муаммоларига алоҳида эътибор берилганлигини уқдирди. Хотин-қизларнинг жумҳурият партия ташкилоти Ҳаракат дастурини амалга оширишда, Тошкентни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришдаги иштирокларига катта баҳо бериш лозим. Чунки хотин-қизлар бугунги кунда амалда халқ хўжалигининг барча тармоқларида меҳнат қиляптилар. Раҳбар коммунистлар хотин-қизларнинг ишлаб чиқаришдаги меҳнат шароитларини енгиллаштиришлари лозим. Улар шу билан бир қаторда, аёлларимиз ишдан сўнг уйларида яна бир «смена» меҳнат қилишларини унутмасликлари керак. Ҳозир уларнинг рўзгор ташвишлари айниқса кўпайиб кетди. Хотин-қизлар тўғрисида ҳар томонлама ғамхўрлик қилиш, улар иш ва турмуш шароитларини яхшилаш аёлларимизнинг онлага, болалар тарбиясига кўпроқ вақт ажрата олишларини таъминлайди. Бу бозор муносабатлари бўсағасида турган ҳозирги пайтда ғоят муҳимдир. Хотин-қизлар жумҳурият Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг нон ва қатор бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари нарх-навосини оширмаслик тўғрисидаги қарорини мамнуният билан кутиб олдилар. Шу билан бир қаторда хотин-қизлар, оналар, айниқса кўп болали оналар манфаатини ҳимоя қилиш юзасидан бошқа чоралар ҳам кўрилиши лозим.

Киров ноҳияси ички ишлар бўлимининг катта участка инспектори **Р. М. Йўлдошев** ўз чиқишини энг муҳим муаммо — жиноятчиликнинг олдини олиш ва унга қарши курашиш муаммосига бағишлади. Жиноятчиликнинг ёшлар ўртасида кўпайиб кетаётганлиги, айниқса, катта хавф туғдирмоқда. Йигит-қизларнинг анчагина қисми қонунга, ҳуқуқ-тартибот органларига ҳурматсизлик қилмоқдалар. Уларнинг айримлари ахлоқий айнишгача бориб етмоқдалар. Кўпгина тошкентликлар жиноятчиликдан қўрқиб қолдилар. Шунинг учун ҳамма жойда тартиб, интизом ўрнатиш эртанги кунга ва унумли меҳнатга ишонч кафолати ҳисобланади. Милиция участка инспекторлари нуфузини ҳам ошириш керак. Бу Тошкент шаҳар Кенгаши сессияларидан бири участка инспекторларининг совет ҳокимиятининг муайян ҳудуддаги вакиллари сифатидаги мақоми масаласини кўриб чиқишни тақозо этмоқда.

Нотиқ участка инспекторларининг баъзи маҳалла қўмиталари билан ўзаро ҳамкорликлари самаралари ҳақида гапириб берди. Маҳалла йиғилишларида фуқароларнинг хатти-ҳаракатлари муҳокама қилиняпти. Бу ерларда кундузи ва кечқурун участка инспекторлари билан навбатчилик қиладиган кўнгиллилар гуруҳлари ташкил этиляпти. Ўсмирлар ишлари ҳамда ичкиликбозлик ва алкоголизмга қарши кураш бўйича комиссиялар ишини ҳам бевосита маҳалла ва кварталларга кўчириш мақсадга мувофиқдир. Бу ушбу комиссиялар фаолияти самарадорлигини оширишга хизмат қилган бўларди.

Участка инспектори шаҳар партия ташкилотининг биринчи галдаги вазифалари кўрсатилган қарорлар лойиҳасида бошланғич партия ташкилотларининг ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш тўғрисида ҳеч нарса айтилмаганлиги хусусида таажжубини билдирди ва бу камчиликни бартараф этиш таклифини киритди.

Куйбишев ноҳия партия қўмитасининг котиби **Б. А. Мамонтов** ҳудудий партия ташкилотларини тузиш тажрибаси билан ўртоқлашди. Улар Ўзбекистон ССЖ халқ депутатлари сайланган округлар бўйича ташкил этиляпти. Бу ҳудудий партия ташкилотларининг котиблари ўз кенгашларига тенг ҳуқуқлилик асосида бирлашмоқдалар. Ҳозирнинг ўзида ноҳиядаги маҳаллаларда тузилган партия ташкилотлари фаолияти яхшиланганлигини таъкидлаш мумкин. Афсуски, кўп қаватли уй-жойлар бўлган даҳаларда тузилган партия ташкилотлари тўғрисида шундай деб бўлмайди. Ҳолбуки, худди шу жойларда ҳудудий партия ташкилотларини тузиш бўйича асосий иш авж олдириб юборилиши керак. Коммунистларни турар жойдаги ижтимоий муаммоларни ҳал қилиш учун бирлаштириш, халқ депутатларига наказларни бажаришда ёрдам кўрсатиш жуда муҳим.

Чилонзор ноҳия партия қўмитасининг иккинчи котиби **М. З. Рябчун** ҳудудий партия ташкилотларига муносабат ўзгарганлигини кўрсатиб ўтди. Илгари шаҳар ва ноҳия партия қўмиталари асосий эътиборни йирик партия ташкилотларига қаратар эдилар. Оқибатда ишлаб чиқаришдаги кичик партия ташкилотлари, айниқса турар жойларда тузилган партия ташкилотлари эътибордан четда қоларди. Бунинг устига бошланғич партия ташкилотлари ишлаб чиқариш, ноҳия ва шаҳар партия қўмиталари эса ҳудудий принцип бўйича тузиларди.

Партия ташкилотлари котибларининг яқинда бўлиб ўтган шаҳар семинарида ҳудудий партия ташкилотларини тузиш ва улар фаолияти принципларига алоҳида эътибор қаратилди. Авваллари фақат пенсионерлар ҳисобда турган партия ташкилотларини ноҳияда яшовчи ёки ишловчи коммунистлар ҳисобига кучайтиришга қарор қилинди.

Бу хусусда турлича, баъзан бир-бирига зид фикрлар билдирилмоқда.

М. З. Рябчуннинг фикрича, ҳудудий партия ташкилотларини тузиш стратегик заруратдир. Компартиянинг парламент фаолиятига ўтиши билан унинг кишиларга бевосита турар жойлардаги таъсирини кучайтириш зарурати ортади. Лекин соф ҳудудий эмас, балки ҳудудий-ишлаб чиқариш партия ташкилотларини тузиш керак. Уларга жумладан савдо, умумий овқатланиш, маиший хизмат корхоналари, мактаб ва бошқа ташкилотларда ишловчи муайян ҳудуддаги коммунистларни ҳисобга қўйиш лозим. Буни коммунист, у ҳисобда турган бошланғич партия ташкилоти ижозати билан қилиш керак. Ноҳия партия қўмитаси эса буни назорат қилиб бориши зарур.

Коммунист ҳам ишлаб чиқаришда, ҳам турар жойда ҳисобда турадиган бўлса чалкашликлар келиб чиқиши тўғрисида ташвишлар билдирилмоқда. Бундай чалкашликларга йўл қўймасликнинг йўли битта: коммунист биргина партия ташкилотида ҳисобда туриши мумкин.

Ҳудудий партия ташкилотлари фаолиятини маҳалла ва квартал қўмиталари ҳуқуқларини аниқ белгилаб қўймасдан амалга оширишлари қийин. Бугун, масалан, маҳалла ёки квартал қўмита комитети юридик шахс ҳуқуқига эгами, эга эмаслигими аниқ эмас. Шунингдек, ҳудудий партия ташкилотлари ёки маҳалла қўмиталари маҳалла ёки кварталларни таъминлаб турувчи корхона ва ташкилотлар раҳбарларини ўзгартириш масалаларини ҳал эта оладиларми? Бу масалаларга тўлиқ аниқлик киритиш даркор.

Ҳудудий партия ташкилотлари фаолиятини котиблар кенгаши мувофиқлаштириб бориши керак. Бу кенгаш барча жамоатчилик-сиёсий гуруҳларини фуқаролик келишуви асосида бирлаштириши билан ҳам шуғулланиши мумкин. Бу ўринда моддий базани ташкил этиш зарурати туғилади. Шаҳар Кенгашига ана шундай жамоатчилик-сиёсий марказларини ноҳияларда тузишни пул билан таъминлаш таклифи билан чиқиши мақсадга мувофиқдир.

ССЖИ 50 йиллиги номидаги «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси партия қўмитасининг котиби **К. К. Беғалиев** ишчи-коммунистлар кайфияти тўғрисида гапириб берди. Улар мамлакатда юз бераётган воқеалар хусусида ташвишланмоқдалар. Коммунистларни КПСС XXVIII съезди қарори бўйича ишлаб чиқилиши керак бўлган бошланғич партия ташкилотлари бюджетларини шакллантириш тўғрисидаги инструкция ҳалигача йўқлиги ҳам ташвишга солмоқда. Чунки бусиз ишни тўғри режалаш қийин.

Шу билан бир қаторда партия нуфузи мустаҳкамланаётганлигини сезмаслик мумкин эмас. Бу кучли ижтимоий сиёсат юргизаётган, одамлар манфаатларини ҳимоя қилаётган Ўзбекистон Компартияси куч-ғайратларининг самарасидир. Ишчилар партия қўмиталарига ўз ташвиш ва муаммолари билан келмоқдалар. Партком ҳам уларга баҳоли қудрат ёрдам бермоқда. 70 минг нафарга яқин одам истиқомат қиладиган Тракторсозлар даҳасида яшовчилар ҳам партия қўмитасиға мурожаат этмоқдалар. Тўғри, биз уларнинг барча масалаларини ҳал қилиш имкониятига эга эмасмиз. Шунинг учун ана шу жойларда ҳудудий партия ташкилотлари тузиш зарур. Бу фақат фойда келтиради, коммунистларнинг турли корхона ва ташкилотлар томонидан бевосита жойлардаги ижтимоий-маиший муаммоларни ҳал этишларига таъсирини кучайтиради. Оқибатда, партиянинг аҳоли ўртасидаги нуфузи ҳам ортади.

Ҳудудий партия ташкилотларига худди ишлаб чиқаришдаги партия ташкилотлари каби эътибор берилган тақдирдагина улар яхши фаолият кўрсата оладилар, — деди Чилонзор ноҳиясидаги маҳаллалар ишини мувофиқлаштириб турувчи кенгаш раиси, «Чарх Камолон» маҳалла қўмитасининг раиси **Ф. Солиев**. У шаҳар, ноҳия партия қўмиталари раҳбарларидан турар жойларда, даҳаларда тез-тез бўлиш, жамоатчилик фикрини ўрганиш, одамларга ўз муаммоларини ҳал қилишда кўмаклашиш истагини билдирди. Бугунги кунда ўнта «чиройли» нутқдан битта амалий иш яхши. Сўз билан одамлар ўртасида ҳурмат-эътибор қозониб бўлмайди. Уни одамлар амалда ҳис қиладиган иш билан қозониш мумкин. Чилонзор ноҳиясида ташкил этилган ва ташкил этилаётган ҳудудий партия ташкилотлари ўз олдиларига худди шу вазифани қўйганлар.

27-уй-жойлардан фойдаланиш бошқармаси партия ташкилотининг котиби **Ш. Собиров** партия йиғилишида коммунистлар маҳаллий ўзини бошқариш органлари тузишни якдиллик билан қўллаб - қувватлаганликларини айтди. Аммо уларнинг фикрича, ҳудудий партия ташкилотларини тузиш, ишлаётган коммунистларни улар ҳисобига қўйиш ишлаб чиқаришдаги партия ташкилотлари жанговарлигини бўшаштиришга олиб келади. Шу билан бир қаторда мазкур партия ташкилоти коммунистлари ҳудудий партия ташкилотларида фақат сайловолди кампанияси даврида иш олиб бориш, аҳоли турмуши масалаларини ҳал қилиш билан шуғулланишнинг ўзи кифоя эмас, деб ҳисоблайдилар. Чунки улар Компартия фаолиятида энг асосийси ишлаб чиқаришга партиявий таъсир кўрсатиш, деган фикрдалар.

«Ўзбекфильм» киностудиясининг директори **А. М. Хўжаев** ҳозирги муаммолар партия ва давлатимиз раҳбарларининг тактик ва стратегик хатолари оқибатигина эмас, шунингдек, маънавий маданиятнинг инқирозга юз тутиши натижаси ҳамдир, деган фикр билдирди. Одамларнинг маънавий қизиқишлари камайиб боряпти. Агар 40-йилларнинг охирлари ва 50-йилларнинг бошлари олиб кўрилса, кўпгина оилаларда, маҳаллаларда Ҳамза номли театрнинг янги спектакллари, таниқли хонандалар, шоирлар, ёзувчиларнинг ижодлари қизғин муҳокама этиларди. Ҳозир эса оилаларда қандай гаплар бўляпти? У ёки бу одам қандай буюм харид қилганлиги, тўй қандай ўтганлиги ва ҳоказолар.

Вақт ўтиши билан биз пештахталарни моллар билан тўлдиришимиз мумкин. Лекин одамларнинг маънавий дунёсини тиклаш осон эмас. Бусиз эса ҳар қандай жамиятнинг истиқболи тўғрисида гапириб бўлмайди.

А. М. Хўжаев миллий ўзлигини англаш масаласига ҳам тўхталди. Унинг фикрича, аввал бу масала умуман тилга олинмаган бўлса, ҳозир эса эҳтирослар кучаймоқда. Ўз-ўзидан завқланиш хусусиятлари пайдо бўляпти. Бу билан биз ўз халқимизга фойда келтиришимиз қийин. Агар биз холис ва ўз-ўзимизга танқидий нуқтаи назардан ёндошмасак, ҳақиқий ватанпарвар бўла олмаймиз. Шу муносабат билан нотиқ ўз халқининг, жумҳуриятнинг, Тошкентнинг тарихини билиш муҳимлигини таъкидлаб ўтди. Бунда ҳеч қандай «оқ доғлар» бўлмаслиги керак. Фақат ҳақиқат — у қандай бўлмасин — биз қандай аҳволга тушиб қолганлигимиз тўғрисида тасаввур бериши мумкин.

Ҳудудий партия ташкилотининг котиби **К. А. Садовникова** 1957 йилда уй қўмитаси базасида ташкил этилган партия ташкилоти тажрибаси билан ўртоқлашди. У коммунистларнинг ташаббускорлиги нақадар муҳимлиги тўғрисида жозибали мисоллар келтирди. Улар ишдан сўнг ҳам коммунистлар бўлиб қолишлари мумкин ва керак.

Коммунист ветеранларнинг худди ана шундай ташаббускорлиги, жўшқинлиги, тажрибаси даҳада тартиб-интизомни сақлаш, кўпгина муаммоларни ҳал қилиш, қизиқарли тадбирлар ўтказиш, тарбиявий ишларни олиб бориш имконини бермоқда.

Пленумда **А. И. Фозилбеков** якунловчи нутқ сўзлади. У бу амалий мулоқот, диққатга сазовор таклифлар шаҳар партия ташкилоти Ҳаракат дастурини ишлаб чиқишда ёрдам беради, деган фикр билдирди.

Ҳозир энг муҳими партия ташкилотлари, бюролари ва қўмиталари фаолиятини янгилашдадир. Шу орқали ҳар бир коммунистни Ўзбекистон Компартияси XXII съезди қарорларини бажаришга жалб этиши лозим.

Бироқ қабул қилинган қарорлар ижроси устидан назорат йўлга қўйилмаса, режаланган ишлар қоғозда қолиб кетиши мумкин. Шаҳар, ноҳия партия қўмиталари бюроларининг, бошланғич партия ташкилотларининг ҳисоботлари ана шу назорат шаклларидан бири бўлиши керак. Бу ҳисоботларни келгуси йил кузида ўтказиш мумкин бўларди. Ҳисоботда Ўзбекистон Компартияси XXII съезди қарорларини, Ҳаракат дастурини бажаришнинг боришигина эмас, шунингдек шаҳар, ноҳиялар партия ташкилотлари сайловолди дастурларининг, ҳисобот-сайлов конференциялари қарорларининг ижросини ҳам таҳлил қилиш мақсадга мувофиқдир.

Нотиқ Ўзбекистон Компартияси XXII съезди қарорларини кенг тарғиб қилиш, республика партия ташкилоти Ҳаракат дастурининг моҳиятини тушунтириш, партия сафларини мустаҳкамлаш, муносиб кишилар ҳисобига тўлдириш, «Ёшлар» дастурини ишлаб чиқиш ва қабул қилишда депутат коммунистларнинг иштирок этишларини таъминлаш, кенгашларда партия йўлини изчил ўтказиш Тошкент шаҳар партия ташкилотининг асосий вазифалари эканлигини уқдирди.

Партия қўмиталари ишлаб чиқаришда ўз мавқеларини мустаҳкам сақлашлари, меҳнат жамоалари манфаатларини ҳимоя қилишлари, меҳнаткашларни ижтимоий муҳофаза қилиш муаммоларини, ишлаб чиқариш самарадорлигини, маҳсулот сифатини оширишда, халқ истеъмоли молларини кўпайтиришда фаол иштирок этишлари даркор. Лекин меҳнат жамоаларида авангардлик ролини таъминлашни хўжалик раҳбарлари ва мутахассислари вазифаларини ўз зиммасига олиш, буйруқбозлик услуби билан алмаштириш мутлақо мумкин эмас.

Партия ташкилотлари ишлаб чиқаришда ўз мавқеларини мустаҳкамлаб бориш билан бир қаторда турар жойлардаги таъсирларини ҳам кучайтиришлари лозим. Ҳудудий партия ташкилотларини тузиш катта аҳамиятга эга. Уларнинг ижтимоий базасини афтидан, биринчидан, ушбу ҳудудда яшовчи барча аҳоли (уларнинг ижтимоий келиб чиқиши, миллати, ёши, жинсидан қатъий назар); иккинчидан, ушбу ҳудудга хизмат кўрсатиш билан боғлиқ меҳнат жамоаларида ишловчи коммунистлар; учинчидан, ушбу ҳудуддан сайланган барча бўғиндаги Кенгашлар депутатлари бўлган партия аъзолари ташкил этиши мумкин.

Аммо шуни алоҳида таъкидлаш керакки, бу мураккаб ишда миқдор кетидан қувиб, шошма-шошарлик қилишга йўл қўйиб бўлмайди. Бу масалага мавсумийлик ҳолатида ёндошиш билан ҳам асло келишиб бўлмайди. Фақатгина қунт билан, собитқадамлик билан олиб борилган ишгина партия сиёсатини оммага етказишга қодир бўлган жанговар ҳудудий партия ташкилотларини ташкил этишга шароит яратиши мумкин.

Шу боисдан ҳам шаҳар партия ташкилоти фаолиятининг бу муҳим масаласини муҳокама қилган пленум, унинг қатнашчилари билдирган таклиф ва мулоҳазалар партиявий иш самарадорлигини оширишга хизмат қилиши шубҳасиздир.

Муҳаррир
Э. М. ЭРНАЗАРОВ.

ТОШКЕНТ оқшоми

(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76; хатлар — 33-29-70; 32-53-79; жамоатчилик қабулхонаси — 32-55-83.

Якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек ва рус тилларида мустақил чиқади.

140. 390 нусхада чоп этилади. Индекс 64690, Д —2201
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.